Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дено • ЕРА, 20 февраль, 1975 шу. • № 22 (5408). • Мах 2 кап.

Квартала план кхоачашъяьй

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш Горячеводски бурув тохара управлене бурув деттараша январь бетта план 109, 3 процент кхоачащъяьй, планал совгIа цар техад 111 метр бурув.

Къаьстта дика къахьегаш я буровой начальник Джамалханов Мувса керте латта № 58 йолча буровой коллектив. Шин бетта планагIа 151 метр бурув тоха дезаш хиннача цо хIанзлехьа 523 метр техад. Из хул квартала планагIа лаьрхIачул дукха я дукхагIа. Химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув сихагIа тохарах, инструментех бизза пайда ийбарах итташ эзараш сомаш кходаьд цо.

Иштта дика къахьегаш я бурув деттача мастера Шуаипов Ризвана кулгалдеча № 60 йолча буровой коллектив. ХIанзлехьа шин бетта планагIа лаьрхIачул совгIа 81 метр бурув а теха хьалхарча квартала план кхоачашъе гарга я из. Плани тIаийца социалистически декхараши тIехкхоачашдеш хьайоагIа буровой начальник Мисерханов Идрис керте латта № 70 йолча буровой коллектив а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

МАРТ БЕТТА ЧОТАХ

Октябрьски бурув тохара балхий управлене бурув деттараша гIулакхаца жоп лу КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала. Ефремов Юрий Иванович керте латтача цхьоалагIча районни инженерно-технологически служба коллективо бурув тохара январь бетта план 140 процент кхоачаш а еш, планал совгIа 518 метр бурув техар. Ер шу доладелча деир 2438 метр бурув а теха хIанзлехьа кхоачашъяьй цо хьалхарча шин бетта задани.

Цу балха тIа белгалъяьннай коммунисташ Вернигорин, Стеблецов, Коробов, Коньков, Оралин, кхыбараш керте латта бригадаш. Шоай новкъостешта хьокхам телаш къахьегаш ба цига бурув деттараш Альдиев Мурад, Проскурин Валерий, Воеводин Николай, бурув деттарий гIончаш Левшин Александр, Юсупов Ама, Гридасов Дмитрий кхыбараш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ПРАВОВИ ПРОПАГАНДА ЧIОАГIЪЕ ЕЗА

КЪАХЬЕГАМХОЙ советски законаш довзаш хьалкхебара боккха лоархIам бу КПСС Центральни Комитето. Советски паччахьалкхен законаш тIера ца боалаш леладеш а кхоачашдеш а хургболаш къахьегамхой хьалкхебаро холуш кIезигду зуламаш делга, чIоагIъю паччахьалкхен а общественни а порядок, къахьегама дисциплина.

СССР 50 шу дизара хьакъехьа ше яьча доклада тIа КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева аьлар: «Къайле яц, вайцига хIанз а тIехьа социализмана хийра дола, дIаяхача замах юхедиса масала, дог ца лазаш къахьегилга, кегавенна хилар, дисциплина йоацаш хилар, стяжательство, социалистически общежите тайп-тайпара нормаш телхаелга санна дола социальни айпаш дукхача моттигашка гучадувлаш хилар. Парте ший декхар лерхI вай ерригача общества теркам цу гIулакхашта тIаберзабар, царна хоадамболлаш къовсам лоаттабаран уж дIадахаран хадкъ оарцагIдаккхар, хIана аьлча, из ца дича вайга коммунизм хьалъюлургьяц». Гражданаш боккха сакхетам болаш, общества хьалхашка шоаш беххтокхаме лоархIаш, дика нравственни оамалаш йоахкаш хилийтара беча кхетама балха юкъе дикка дакъа лоац правови пропаганда.

ТIехьарча хана дикка тоабаьб вай автономни республике правови знанешта пропаганда яра, советски законодательство нийха дIадовзийтара даькъе беш бола болх. Республика юстице министерстве а ерригача районашка а болх беш я правови пропаганда координационни-методически Советаш. Алхха 1974 шера республика юристаша 5486 лекци йийшай. Каст-каста ю хаттарийн жопийн сайренаш, къахьегамхой юристашца дукхагIа вIашагIбетталу. Хан-ханнахьа арадувл «Саги закони», «0—2 — ладувгI» яха телевизионни журналаш, «Общественни закони», «Довза а довза лела а де закон» яха радиожурналаш эрсийн, нохчийн, гIалгIайн меттала. ДIадахача шера газеташ тIа, радиои телевиденеи гIолла юристаша къамаьлаш даьд 585-зза. Республике вIашагIа ехка болх беш я правови знанеи 26 университет, права факультеташи «Къонача юриста» школаши. Хаьдда терко ю кхувш боагIача кагирхошта правови кхетам балара, иштта кхыдола балхаш ду.

Из иштта дале а, дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай республика Лакхехьарча Совета Президиумо белгал ма-даккхара Советски паччахьалкхен законаш тIера ца боалаш кхоачашдара къахьегамхой уйла хьалкхеяра бола болх тоъам болаш бац республике. Къахьегамхой депутатий городскойи районийи Советий исполкомаша, юстице, чурча гIулакхий, судеи прокуратураи органаша хIанз а Iалашдаьдац граждании правови сакхетам лакхбара, общественни порядок, паччахьалкхени къахьегамеи дисциплина чIоагIъяра, бокъонаш телхаераштара къовсам чIоагIбара де мел дезар делга.

Моттигаш нийслу лекцеши беседаши лерттIа ца еш. моттигашкара хьалаш, бокъонаш телхаерашца лоаттабу къовсам малагIча хьал тIа ба ца хьожаш уж еш.

Лекцеш, докладаш, беседаш еш, радиои телевиденеи передачашка каст-каста хул пхьа лехар, гаргалонна тIагIодла зудам къайлакхахьар, мехкарий удабар, урдув далар а хьэцар а, дына культех дола законаш телхадар санна дола дIаяхача замах юхедиса харцахьара гIулакхаш мел зене да тоъам болаш дIа ца довзийташ йола моттигаш.

Къахьегама дисциплина чIоагIъеча, шоай болхлой советски законаш леладеш, социалистически доалахье лораеш, гражданий бокъонаш, сий лоархIаш хургбола гIулакхаш дац общественни правопорядок телхаераш, тунеядцаш, лодыраш, къаракъаш мелараш, кхыдола зене гIулакхаш доахкараш ловргбоаш хьалкхебара производственни коллективай лоархIам дика дIабовзийтац массанахьа а.

«Социалистически законность чIоагIъярах дувцаш, белгалдир Л. И. Брежнева 1974 шера 14 июне Бауманеки хоржамий округе харжархошта хьалхашка ше къамаьл деш, — вай дага кхоаб деша ши оагIув. Цкъа-дале, граждании бокъонаш чIоаггIа лораяр, моллагIча тайпара дале а бокъо йоацар ца дар, царца цхьана гIулакхаш тIарча наха а ца деш. ШозлагIа-дале, вай дагакхоаб берригача гражданаша советски законаш, общественни порядка бокъонаш чIоаггIа лелаяр».

Наха правови знанеш ялар алхха административни органий гIулакх хинна Iац. Укхаза шоашкара доагIа дакъа лаца деза культура, просвещене министерствай учрежденеша, кинофикаце, профтехобразоване управленеша, ведомствай, производственни коллективай кулгалхоша, моттигерча Советий исполкомаша.

Къахьегамхошта правови знанеш луш чIоагIагIа терко е еза бокъонаш дукхагIа телхаеча нах бахача моттигий, предприятей, организацей, учреждений, колхозий, совхозий. Лакхбанза баргбац коллектива членашта правови знанеш ялара, цар къахьегама дисциплинеи социалистически общежите бокъонаши лораярах бола боахамий кулгалхой беххтокхам. Дика беркат доал коллективай собранешка паччахьалкхени общественни порядок телхаераш бувцаш, харцахьа лелараш ловргбовцилга дIахойташ хилча, къонача болхлошта хьехам телара кадрови болхлой тIачIоагIбарах.

Моттигерча Советий исполкомаш декхарийла я шоай заседанешка бахача наха правови кхетам балара дешаш каст-каста дувца, цу хьакъехьа нийслуш дола кхоачамбоацараш дIадаха.

Правови знанеш наха луш дукхагIа пайда эца беза пропаганда ерригача средстваехи формаехи — газетех, радиох, телевиденех, лекцеех, докладех, беседех, устни журналех, юристашца вIашагIкхетарах, кхыча формех.

Партийни организацеша массаза а тIахьожам лоаттабе беза къахьегамхошта правови кхетам балара балха, теркам тIабахийта беза из болх идейни боарам лакха болаши хаьдда де лерхIача хIамана тIаберзабаьи хилийтара.

ДАЬХЕННА — ДУКХАГIА ШУРА!

ДОАХАНА ХIАРА ГРУППАГАРА ШЕРА ЭЗАР А КХЫ ДУКХАГIА А ЦЕНТНЕР ШУРА ЯККХАР. ДУХЬА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЙОАРЖАЕРГЬЯ ВАЙ!

Нохч-ГIалгIайчен хьалхалаттача доярказша республика ерригача шурий-товарни фермай болхлошка яздаь ГУЧЧАХЬАРА ПИСЬМО

Хьамсара новкъостий!

ЦIаккха ца хиннача тайпара творчески хьинар айдир КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарало. Дикача гIулакхашца жоп лу городеи юртеи къахьегамхоша цу тIахьехама. Яхье котбаьннарий, пятилетка хьалха латтарий дукха керда цIераш дIаяйзай мехка. Царна юкъе—эстонски доярка Лейде Пейпс. КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева дикача къахьегама толамашца из даькъала а ювцаш, тешам белар Лейде Пейпса болам мехка ерригача колхозийи совхозийи хьайбай боахамий болхлоша дег тIара хьаллоацаргхиларахи пятилетка тIехьарча шера планаш кхоачашъечеи тIехкхоачашъечеи цар шоашкара доагIаш дола дакъа юкъехьоргхиларахи

Леонид Ильича яздаь дог тохадолийташ дола письмо чIоагIа хьашт долаш дийшар оаха. Цо доккха баркал оалийташ йола уйлаш хьоайир тха дегашка. Фермай болхлой парте еча йоакхонна жоп а луш оаха дош лу: продукци йоакхилга алсамдаккхаран, дикал лакхъяран, цунга дIадодар лохдаран тIехьа къовсам кхы а чIоагIагIа лоаттабе.

ЦIи хезача эстонски доярка болам хьаллаьцаб вай йоккхача Даьхен массе мИнигe. Машинашца доахан деттара мехка говзагIа болча мастераша — Розалие Кирьянена, Громова Марияс, Назмиева Фаридаси Чудная Анастасияси хьайбаш леладерашка тIахьехам баьб **шера эзар а кхы дукхагIа а центнер шура яккхара тIехьа яхь йоаржае.**

ХIара доярказа леладе тIачIоагIдаьча доахана хIара группагара из валови шура яккха карагIдалар атта декхар дац, цхьабакъда, бокъонца кхоачашде йиш йолаш да, тхо цунна раьза а да. Нохч-ГIалгIайчен шурий-товарни фермай болхлошта 1975 шера беххтокхаме декхар хьалхашка латт: паччахьалкхенга 83500 тоннал кIезигагIа йоацаш шура йохка еза цар. Из декхар сийленца кхоачашдара мехка хьалха латтача доярказшкара масал эцаргда вай — кердача тайпара болх бе доладургда вай. **Деттача доахана продуктивность махулла лакхъяра тIехьа лоаттаю яхь дIахо хьоргъя вай.** Цхьабакъда, хIанзчул тIехьагIа алхха из хьокхам баккхарца кхоачам баь Iергдац вай, мел из лакха хиннабар **аьнна, — цхьан ханна хIаране мамогга дукхагIча доаханна гIулакх де, махулла дукхагIа валови шура яккхара тIехьа къовсам лоаттабе долалургда вай.** Цунца алсамдоаккхаргда вай яхьах хьахулаш дола беркат.

Дукххача шерашка Iоаьяьча опыто тешал ду, вай республика хьалашка машинашца доахан деттача мастерашка шера эзар а кхы дукхагIа а центнер шура йоаккхалургхиларах. Дукха валови шура яккха карагIдовл хьайбаш леладерий къахьегам лерттIа вIаштIехьбаьккхачеи механизмех бизза балха овсарле лакха йолаш пайда эцачеи механизированни фермай болхлой.

Вайх дукхагIъяраш эзарнена гаргакхаьчай. «Джалка» яхача гудермесски совхозерча Парашина Александрас шера ше леладеча доахана группагара 880 центнер шура яьккхай. Ленина цIерагIча наурски колхозерча Дадаева Липе яьккха валови шура 733 центнерга дIакхаьчай. Иззал хIана яц аьнна шура яьккхай «40 лет Октября» яхача назрановски совхозерча Даурбекова Зинас.

Тхоай фермай резервашка а тхоай торонашка а хьежа, мехка хьалха латтача доярказшкара масал а эцаш, хьалха тIаийца хинна социалистически декхараш хувца, эзарнена дIатIакхачара а тIехдовлара а, керда доккхагIа дола декхараш тIаэца лаьрхIад оаха. Тховх цхьанне, Кирова цIерагIча сунженски колхозерча Рыбалко Марияс 1974 шера ше гIулакх деча 17 Iаттагара 776 центнер шура яьккхай. Пятилетка тIехьарча шера 25 Iаттагара 1000 центнер шура яккха декхараш тIаийцадар цо, цхьабакъда, хIанз цо лаьрхIад 35 етт лелабе а шера царгара йоаккхаргйола шура 1400 центнерга дIакхоачас а.

Шеко яц, балха къаьнарча методашца къахьегама овсарле лакхъе йиш хургйоацилгах. ХIанз керттердар — производства керда технологи тIагIертта балха юкъекхахьар, машинашца доахан деттар. Цо торо лургья вайна детта доахан гIулакх де дукхагIа хьатIаэца, дIадодар кIезиг а деш валови шура дукхагIа яккха, шурий дикал лакхъе.

Тхо тешаш да, тха боахамий кулгалхойи специалисташи шурийна хьайбаш леладара комплексни механизаци еча дукхагIа инициатива йолаши тIагIертта из гIулакх леладеши хургхиларах. Яхь лелаеча МТФ зооветспециалисташеи заведующеи, иштта фермашта технически гIулакх делга шоашта хьатIаийцача «Сельхозтехника» болхлошеи кхы а хьинарегIа новкъостал дарга дог доах оаха. Ховш ма-хиллара, денна терко ю кхай тIа болх беча техника, фермашка йолча оборудованега а цахаддаш болх байтара из тайпа йоакхо е еза хьа а хьатIакхаьчай аьнна хет тхона.

ДукхагIдар, шеко йоацаш, тхоах, дояркаех, скотникех, Iаьсий леладерех, кормоцехий болхлоех тийша да. Оаха дика кхетадаьд: доахан лерттIа кхабарали царна доагтIача тайпара гIулакх дарали совгIа шура дукхагIа яккхара керттердарех наI да доахан дахкара дика кийчо елга, уж нийса деттилга, машинашца уж деттара бокъонаш цIенхаштта кхоачашъелга.

ЦIаькха ях оаха: толамга бода никъ халача балха процессашта механизаци яр, доахан машинашца деттар ба. Халахете а ерригача фермашка яц хIара болхлочоа дукхагIа болх тIабилла торо луш йола механизмаш. Цхьабакъде, тхо тийша да, **ший безам хилча, къахьегама овсарле лакхъяра хIара доярказа резерваш корогхиларах.** Берригa низ дIалуш, балха хIара минутах кхом беш къахьега мара дезац. Масала, СССР Лакхехьарча Совета депутат Даурбекова Зина къахьегаш йола ферма хIанзарчоа механизированни яц, хIаьта гIулакх де аьнна доахан дукхагIа тIачIоагIде торонаш а яц. Эзар йолча рубежага дIакхачара ший хьайбай группа продуктивность лакхъе лаьрхIад Даурбекова Зинас —шера хIара Iаттагара 5000 килограмм шура яккха.

Тхона хов, вай республика итташ, бIаьш болча дояркаша хьалха тIаийцачул дукхха лакхагIа декхараш тIаийцалга. Шоаш гIулакх деча хIара Iаттагара хIара дийнахь соахка февраль бетта деношка йоаккхаш хинначул, эггара кIезигагIа лаьрхIача, а килограмм совгIа шура яккха гIерт уж. Тхона юкъе дукхагIчар килограмм а кхыметтел ши килограмм а совнагIа шура йоаккх. Цхьабакъда Iе йиш йий вай воашта юххе, вайдараш санна хьалаш а доакъар а доллаше а, тоъал говзал ца хилар бахьан долаш, цхьаболча дояркаша шура кIезига йоаккхаш хилар хала ца хеташ? Царна новкъостал де, балха опыт кIезига йолча къонача доярказшта шефство лелае лаьрхIад оаха. Тхо дог тийша да ерригача колхозашкеи совхозашкеи шура дукхагIа яккхаран кийчъяран тIехьа яьржача яхье доярказша хьинаре дакъа лоацаргхиларах. СихагIа балха юкъехьоргья вай хIанз а пайда эцанза йола резерваш, лакхъергья вай балха овсарле, вай фермай продуктивность.

Шера 1000 а кхы дукхагIа а центнер шура яккхара къовсам лоаттабе тIахьех оаха республика хьайбаш леладераш.

Эзар центнер шура яккхара тIехьа болча мугIараштa юкъеотта, тха хьамсара новкъостий!

А. АДУЕВА — Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза доярка; **З. ДАУРБЕКОВА** — Назрановски района «40 лет Октября» совхоза доярка; **Л. ДАДАЕВА** — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза доярка; **Ш. ДЖАМАЛДАЕВА** — Грозненски района «Первое мая» колхоза доярка; **Я. КАДЫРОВА** — Грозненски района «Ермоловский» совхоза доярка; **П. КЛИМАТОВА** — Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза доярка; **Я. КАНТАЕВА** — Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза доярка; **М. КУЛЕШОВА** — Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза доярка; **М. ЛАЩЕНКО** — Сунженски района «Ассинский» совхоза доярка; **Х. ЛАБАЗАНОВА** — Наурски района «Россия» колхоза доярка; **А. ПАРАШИНА** — Гудермесски района «Джалка» совхоза доярка; **Н. ПЕШХОЕВА** — Малгобекски района «Ингушский» совхоза доярка; **М. РЫБАЛКО** — Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза доярка; **Б. САМБИЕВА** — Урус-Мартановски района «Урус-Мартановский» совхоза доярка; **Б. СИРАЖДИНОВА** — Грозненски района «Пригородный» совхоза доярка; **П. ТИМИРБУЛАТОВА** — Урус-Мартановски района «Горец» совхоза доярка.

Мишта кхоачашду социалистически декхараш

АЬЛТИ-ЮРТАРЧА ФЕРМЕ

ХIара доахана группагара шера цхьа эзари кхы дукхагIен центнер шура яккхара тIехь социалистически яхь йоаржаяра вай республика шурий-товарни фермай берригача болхлошка Нохч-ГIалгIайчен толашагIа болча доярказша яздаь письмо Iомадеш, шоай торонаш гучайоахаш. царех кхетамца пайда эцара вIаши дагабувлаш ба укх деношка «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене шурий ферма болхлой.

— Берригa доярказш хьагул а баь из оаха дийцад. — йоах бригадира Х. Костоева. Цар дош деннад укх шера мамогга дукхагIа шура яккха.

Аьлти-Юртарча шурий-товарни ферма болхлоша укх шера хIара Iаттагара 1800 килограмм шура яккха декхараш тIаийцад, планагIа 1600 килограмм йолча. ХIаьта Нохч-ГIалгIайчен толашагIа болча дояркаша республика фермай берригача болхлошка яздаь письмо дийцачул тIехьагIа дукхагIчар доккхагIа дола социалистически декхараш тIаийцад.

Масала, Социалистически Къахьегама Турпала Барахоева Лемкас дош деннад ший групперча хIара Iаттагара 3500 килограммал кIезигагIа йоацаш шура яккха. 2500 килограммал кIезигагIа йоацаш хIара Iаттагара шура яккха лаьрхIад доярка Сагова Дунайс, къонача дояркаша Цолоева Iашата, Сагова Яхас, кхычар.

ДIабахача январь бетта баьча балха итогаша хьахьокх шоай декхараш кхоачашде дукхагIа болча доярказй торонаш йолга. Масала, Барахоева Лемкас дIабахача бетта ший групперча хIара Iаттагара 206 килограмм шура яьккхай. Во хьокхам бац из. ХIанз юкъера лаьрхIача дийнахьеи бийсанеи цхьан Iаттагара цо йоаккх 10 килограмм совгIа шура. Барахоева Лемкас дош деннад доахангара шура яккхара укх шера хьалхарча квартала план 8 март хьатIакхачалехьеи, хIаьта ах шера план Котало ди — 9 май хьатIакхачалехьеи кхоачашъе.

Январь бетта баьча балха итогех социалистически яхье хьалхарча моттигех цаI яьккхай доярка Сагова Дунайс. Ший групперча хIара Iаттагара 174 килограмм шура яьккхай цо. ХIаьта укх февраль беттара балха хьокхамаш а во дац цун. ХIанз хIара дийнахьеи буси 8—9 килограмм шура яккха вIаштIехьдоал цун.

Шоай бокхагIа болча новкъосташта тара хила гIерташ, цар балха опыт кIоарга хьаIомаеш къахьегаш ба къона доярказш Цолоева Iашат, Цолоева Довхан, Сагова Яха, Медова Совдат, кхыбараш.

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш, ди тIехьа дикагIа къахьегаш ба Аьлти-Юртарча отделене хьайбаш леладераш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене шурий-товарни ферма къона доярказш Сагова Яха, Цолоева Iашат, Медова Совдат.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЗОНАЛЬНИ СОВЕЩАНИ

Селхан КПСС обкома йоккхача зале хилар РСФСР Къулбехьарча автономни республикай, крайй, областий юстицеи судийн органий кулгалхой зональни совещани.

Совещани хьаеллаш къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара **М. А. ДОРОХОВА.**

Совещане дийцар «Юстицеи судийн органий балха итогаши КПСС ЦК декабрьски (1974 ш.) Пленума решенеша маяххара цар болх эргабоаккхаш тоабара, законность чIоагIдара, правосуди тоаяра де дезараши» яха дош.

Цу дешах лаьца докладаш дир РСФСР юстице министра хьалхарча заместителя **И. С. МИШЕНИНЕИ** РСФСР Лакхехьарча суда председатела заместителя **В. В. ШУБИНЕИ.**

Селхан совещане дакъа лаьцараша пренеех къамаьлаш дир.

Совещане балха юкъе дакъа лаьцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара **С. С. АПРЯТКИНА.**

Тахан ший болх дIахо хьош я совещани.

Кремле советско-английски документашта кулгаш яздар

17-гIча февралe Кремле советско-английски документашта кулгаш яздир.

Кулгаш яздир «Цхьана яьча советско-английски заявленена», «Консультацей хьакъехьарча советско-английски протокола», «Ядерий герз дIа ца доаржадарах йолча цхьана яьча советско-английски деклараценa».

Цу документашта Советски Союзагахьара кулг яздир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, Великобритане ВIашагIтехача королевствагахьара — Великобритане Премьер-Министра Г. Вильсона.

Цул тIехьагIа кулгаш яздир:

«Советски Социалистически Республикай Союзаи Великобританеи Къилбаседа Ирландеи ВIашагIтехача королевстванеи юкъе экономически промышленни гIулакхаш дIа-хьа леладелга дегIаахара йIаьххача хана йолча программана;

«Советски Социалистически Республикай Союзаи Великобританеи Къилбаседа Ирландеи ВIашагIтехача королевстванеи юкъе Iилмаи техникаи даькъе вIаши гIулакхаш леладара итт шера йолча программана»;

«Медицински Iилмаи унахцIено лораяреи даькъе вIаши гIулакхаш леладара Советски Социалистически Республикай Союза правительстванеи Великобританеи Къилбаседа Ирландеи ВIашагIтехача королевства правительстванеи юкъе яьча соглашенена».

Цу документашта Советски Союзагахьара кулг яздир СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина; Великобритане ВIашагIтехача королевствагахьара — Великобритане Премьер-Министра Г. Вильсона.

Документашта кулгаш яздеш цига бар новкъостий Ю. В. Андропов, А. П. Кириленко, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, кхыбола официальни нах.

Английски оагIонгахьара бар кхыча мехкашцарча гIулакхийи содружества гIулакхийи министр Дж. Каллагэн, кхыбола официальни нах.

* * *

Советско-английски документашта кулгаш яздаьчул тIехьагIа советски телевиденеи радиои хаттарашта жоп луш Л. И. Брежнева аьлар:

— Укх тIеххьарча итт шера советски кулгалхоша Англе кулгалхошца яьча переговорех эттара йIаьхагIа йола переговораш яр уж. Алхха цунах лаьтта Iац гIулакх. ГIулакх сенах латт аьлча, из латт дIа-хьа къамаьл деш дукхха дешаш дийца хиларах. Хьалхарча плана тIа дар советско-английски дIа-хьа леладу гIулакхаш — политически экономически. Цул тIехьагIа дукха къамаьл хилар дунен халкъашта юкъерча дешаех. Сона хетачох, шинна а оагIонна пайдане а эшаш бола а болх чакхбаьккхаб. Из чакхбаьлар массехк лоархIаме политически документашта кулгаш яздарца, уж кепатеха арадаргда тахани кхоанеи. Из да, маларра аьлча, керттердар.

ХIанзза кулгаш яздаьча документех лоаццa фу аргдар Iа аьнна даьча хаттара Г. Вильсона жоп делар:

Сона хетачох, переговораш яьчул тIехьагIа хургда аьнна кIира хьалха оаха сатийсар кхоачашхиннад. Москве се веча, аэропорте а, иштта телевидене а радио гIолла а къамаьл деш ер визит вай шин мехка юкъе дIа-хьа леладеча гIулакхашта юкъе керда этап, гIулакхаш тоадаларгахьа гола тоха пункт а хинна дIаотта еза.

Вай кулгаш яздаь документаш, сона хетачох, вай дIа-хьа леладеча гIулакхашта юкъе хьахинна из керда хIама хьахьокхаш да. ХIанз дIа-юха дувцар вIаши кхетадаьчул тIехьагIа, из кхы а кIоаргде, из кхы а чIоагIде хьажа деза вай.

(ТАСС).

ПАРТКОМИ ЯХЬИ

НАЬХА ХЬИНАР АЙДУ ХЬАСТ

ХIАНЗ наьха низ бола кхоллам эггара дикагIа хьахьокх нийслагIча пятилетка планаш толамца кхоачашъяра тIехьа лоаттаеча социалистически яхьо. Къахьегама овсарле лакхъяра резерваш тIа-тIа лукъагIа гуча а йоахаш, цо дика керда гIулакхаш ду.

ДIадаха 1974 шу швейни объединене коллективо тIагIертта къахьегаш чакхдаьлар. Объединене кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша керда резерваш гучаяхара а царех бизза пайда эцара а коллектива творчески низ тIабахийтар бахьан долаш тIанийца социалистически декхараш ханал нийсди хьалха кхоачашдир. Шера заданел совгIа 1 миллиони 126 эзари сом мах бола продукци дIаяхьийтар.

1973 шера хинначоа юкъе къахьегама овсарле 6,9 процент лакхъелар, хIаьта пятилетка шерашка — планагIа 13,3 процент мара йоацача 14,1 процент. Арахецача изделей боарам 17,1 процент лакхбеннаб. 1973 шераца нийсйича керттерча фондай 1 сома йола фондоотдача 4,8 процент лакхъеннай, хIаьта пятилетка 4 шера— 7,9 процент. Пятилетка кхоалагIча шера хинначул 792 эзар сом дукхагIа пайда баьб.

Объединене 16 подразделенех шера план ханал хьалха кхоачашйир коммунистически къахьегама цIи лелаеча хIамаш тегача №№ 1, 2, 7 йолча цехаша, №№ 1, 2, 4 филиалаша, доггам деча цехо, кхычар.

Производстве хьалха латтача 323 саго тIехдаьнна дика къахьийгар. 1974 шу чакхдоалаш пятилетка кхоачашъяь баьлар В. Г. Щеповская, А. Арсаева, М. П. Ушакова, Г. В. Лях, Б. Мирзоян, кхыбараш.

Города промышленни предприятешта юкъе лаьттача социалистически яхьа итогех кхаь квартале сийлен Республикански доска тIа яьккхар объединене коллектив, Ленински района а цунца яхь лоаттаеча Заводской района а предприятешта юкъе хьалхара моттиг яьккхар.

РСФСР йогача промышленноста предприятешта юкъе лаьттача социалистически яхьа IV-ча квартале кхоалагIа моттиг лаьцар объединене коллективо.

Объединене коллективо баьберрига болх бир вай парте XXIV съездо оттадаь «ма хула кIезигагIа хIама дIа а доахийташ дукхагIа, дикагIа продукци яла еза» яха лозунг а долаш. Иштта продукци яла лерхIаш технически прогресс сихъяра, къахьегам Iилма ларда тIа вIаштIехьбаккхара ховданза теркам тIабахийтар.

Уж керттера проблемаш кхоачашъеча а толамаш доахеча а партийни организаце беча идеологически балха тIехь къаьстта моттиг лаьцар коммунистически хьисапе къахьегара тIехьа болхлошта кхетам баларо. Из деча боккха лоархIам болаш я социалистически яхь. Къахьегамхой творчески хьинар лакхдара, социалистически коллективизм хьахилийтара йола низ бола средство я из.

ХIанз объединене партийни организацена хьалхашка латт социалистически яхь кхы а дикагIа вIаштIехьъяккхара, къахьегамхой коллективаша 1975 шерара шоай социалистически декхараши встречни плани толамца кхоачашъяра эша хьалаш хьадара декхар.

ДIадахача шера декабрь бетта объединене кулгалхоша, парткомо, профсоюзни комитето цхьана дийцар Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа Котало яьккха 30 шу дизара сийна йоаржаеча социалистически яхьах дола доши цу яхье котбаьннарашта яла лерхIа премеши.

Цунца дувзаденна опыт йовзийта Волгограде, Пятигорске, Белоруссе городашка тхоай яраш санна йолча предприятешка, Тираспольски швейни фабрике объединенера специалисташ бахийтар. «Красный молот» завода коллективагара а кIезига дIама Iомаданзар тха болхлоша.

«Красный молот» завода коллективо дIайолаяь советски халкъ Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа котдаьнна 30 шу дизара ма доагIара накъадахара йола инициатива хьалловцаш объединене цехашкей филиалашкей митингаш, собранеш хилар.

№ 4 йолча цехе хиннача митинге къамаьл даьча Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIа тIем дакъа лаьцача, Социалистически Къахьегама Турпала Ушакова Мария Павловнас объединене берриг болхлой тIахьийхар Котало сийна оттаеча эррига а къахьегама 10 вахте къаьстта чIоагIа къахьегара. Ше санна цу тIем тIа хиннача, хIанз шийца болх беча кхалнаха 1975 шера план Октябра 58 шу дуза ди тIаккхоачаш кхоачашъергхиларах а дош делар цо. ТIом болча хана «Дерригa а фронта, дерригa а котдовлара» яха лозунг а долаш бора болх, хIанз пятилетка чакхйовлача шера а иштта къахьегаргда, аьлар цо.

Иштта торжественни хьале тIанийцар Котало 30 шу дизара сийна декхараш а социалистически яхьа хьалаш а. Цу гIулакхо чулоаи 1974 шера 15 декабре дена 1975 шера май беттага кхаччалца йола ха.

ХIара декада чакхйоаллехь шийх девиз йолаш, хIаьта уж, немецко - фашистски захватчикаш эшабаь яьккхача Котало исторически этапашка хьежжа, 10 декада я. Яхье котваьннача «Декад долча гIулакха ударник» яха цIи а карара хара тела вымпел а лу, вахташка котваларга хьежжа совгIаташ а тел. Ерригача итт вахте хьалхара моттиг яьккхачоа йигача промышленноста болхлой профсоюза обкома Сийлен грамотеи 30 сом премии лургья. Цул совгIа, яхье котваьннача декадага из болх беш волча цеха коллективо по дика къахьегарах баркал яхаш письмо дохьийтаргда.

Партийни профсоюзни организацешта бе-башка доацаш дац план мичча бера яь а кхоачашъяр. Индивидуальни яхье котало йоаккхача саго къахьегама овсарле соаднарчул лакхъеш, болх лакха культура йолаш беш, балха тIехь цун шийх бехкагIа брак ца еш, сменни говзал Iомаеш хIама де а деза. Цул совгIа, цо чIоагIа лоаттае еза шийна енна хиина коммунистически къахьегама ударник яха цIи. Иштта яхьа кхойтта услови кхоачашъяь, ткъаь кхоъ балл яьккхачоа лу классни моттиг. Къахьегама дисциплиней кхерамзлен техника бокъонаши толхаяьча болхлошта классни моттиг лац. Цу тайппара, низкъала яккха езаш а боккха мах болаш а я из хьалхара классни моттиг.

Иштта хьалдаи къаьстан условеш йолаш я объединене цехашта, участкашта, инженерно-технически болхлой отделашта, гIулакхерча наха юкъера социалистически яхь а.

Объединене инженерно - технически болхлоша гIулакхаца тIанийцар укх шера шоай лични творчески планаш. 170 болхлочох 70-не тIанийцар 120 эзар сома экономически пайда бергбола лични планаш.

Партийни организаце объединене латтача социалистически яхьа юкъе эггара а лоадхIаме лерхI цеха шин участкашта юкъе латта социалистически яхь, хIана аьлча, цига хьахул къахьегача кердача сага белгалонаш, социалистически коллективность.

Масала, хьаьцаргья вай № 2 йолча цеха коллектив (начальник А. И. Ковалева, парторганизаце секретарь Т. А. Фролова, цехкома председатель К. А. Пошивайло). 1974—1975 шера кIиргагIа, бетта эттача социалистически яхье дукхаза а котйийлар цун участкаш. Ерригача бригадана хьожаяь ахчан премии екъаш хилар цу коллективе дIадаьнна дукха ха я. ТIагIертта къахьегарах луш йола премеш юкъерча гIулакхашка дIайохийт, масала: саг кхийна валар белгалдоаккхаш, къахьегама ветеранашца вIашагIкхетара эшача, экскурси ярга, кхыдарашка. Цу гIулакхаша кхы а чIоагIагIа кхотабу коллектива членаш. Иштта хьахулача доттагIалах доккха беркат доал. Яковлевски комбината ткачихас А. В. Смирновас дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца, цу цеха ерригача участкаша «ХIама геттара дика хьалеши йоккха къахьегама овсарле йолаши йола бригада» яха цIи яьккхай.

ДIадоладенна пятилетка чакхйовла шу. ЗIамига дац объединене коллектива хьалхашка латта декхараш. 1975 шера 31,5 миллион сома маьха продукци дIаяхьийта еза. Из хул соахка планагIа йоагIаш хиннач 3 миллион сома маьха продукци дукхагIа.

«ХьалгIатта, боккха мохк» яха девиз а йолаш, Москва лораеш баьча тIема хетаяь хиннача къахьегама вахта итогаш йир 1975 шера 15 январе. Цу яхье котъяьлар мастера, коммуниста К. О. Парсеговей комсомолкас Юрченко Галяи кулгалду участкаш. ХIаьта индивидуальни яхье хьалхара моттиг лаьцар Г. Ковтуна, Т. Билиевас, А. Насухановас, Н. Молочковас, Х. Оалоевас, А. Гамбердовас, кхычар.

15 январе дена лаьттар Ленинград турпала лораеш хиннача тIема хетаяь къахьегама вахта. ХIанз тха швейникаша лоаттаю къонахчал долаш вай тIема хетаяь вахта.

Объединене ерригача цехашка тха болхлоша тIагIертта къахьег Котало 30 шу дизара ма боагIара накъабахара.

КПСС ЦК декабрьски (1974 ш) Пленума решенеш толамца кхоачашъяра, КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала ма доагIара жоп далара кхы а дикагIа къахьега, укх шера план, шоаш тIанийца декхараш, пятилетка эзданеш ханал хьалха кхоачашъяра шоай низ а шоашта хорр а дIадала дага ба тха болхлой.

В. СЕРГИЕНКО.
Грозненски швейно - производственни объединене парткома секретарь.

Азербайджански ССР. Сулейманова Камар — 26 бакински комиссарий цIерагIча мехкдаьттеи гази йоаккхача управлене № 4 йолча районни инженерно-технически служба оператор я. Къахьегама прогрессивни методаш балха юкъе а наукаьш, технологи эргайоаккхаш тоа а еш, шиъ новкъостанца цхьана къовсам лоаттабу цо маьхерча бакински мехкдаьтта хIара тонн, хIара тIахам кхобе гIерташ. Ерригача РИТС-е санна оператора участко а хIара бетта программа цхьа ди хьалха кхоачашъю. Алхха нийслагIча пятилетка диъ шера РИТС-о болх бе йолаялийтай бIаь совгIа сеца даьтта соавжинаш, планал совгIа даьккхид 8 эзар тонн совгIа мехкдаьтта, 10 миллион кубометр газ. Из кIезига пайда бац. Цунах доккха даьза доалл оператора К. Сулейманова я. Цун толамий къайле — хIара оалаяина «характер» цунна дика йовзаш хилар я. 20 шера болх беш дика Iомаяьй цо уж. Алхха из хинна а Iац. МоллагIа ше хьалаьца гIулакх дизза чакхдоаккхаш я — иштта белгалъяьккхар из мехкдаьттахоша соахка СССР Лакххехьарча Совета депутаталла хоржача хана.

СУРТА ТIА: РИТС-4 оператор Сулейманова Камар.

Я. Халилова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕШАРА СИСТЕМЕ

КIОАРГГА КХЕТАМ ЛУШ

«Червленский» колхозе 125 коммунист ва. Царех 108 политически дешар Iомадеш ва, хIаьта 6 юххьанцарча политшколашка, семинарски группе марксизма-ленинизма лардий цхьалашка хьехархо ва.

Колхоза гаража заведующи инженер Малич Алексей Гаврилович марксизма-ленинизма лардий школе пропагандист ва. БархI шу да цо из болх бу. ХIанз цо хьехаш бараша Iомаду партеи правительстван чухьарча а арахьарча а политика дешаш, Владимир Ильич Ленина биографи, партеи правительствэи документаш.

Ше дувцачоа ладувгIарий бевам тIабахийта хов цунна. Ше заняти еча хана цо массаза а керда хIама дувц, дика кхетадеwгаслаш а кIоаргга теоретически чулоацам болаш а хул цун къамаьл. Ше дувцаш дар Алексей Гавриловича колхоза вахарца айхха бувзам болаш, бригадайн фермайн балхах дола масалаш а доаладеш дувц.

ЦIаьхха хьахиннаяц Малича пропагандистски балка говзал. Ше юххьанцарча парторганизаце секретарь, парткома член волча хана Алексей Гаврилович юххьанцарча политшколе занятиш мишта ю хьажа водар. ЦаI моллагIчох къоасталургйоацаш цхьатарра а ладувгIа безам боагIаргбоацаш во а хулар занятеш.

Шийна хетар дIадийцар цо парткоме. Цига дага а баьнна кхыволa пропагандист оттаве совадир.

Мала вохийтаргва?

— Хьо гIоргвацар теш цун метта, — аьлар цунга парткома секретара. Раьза хилар Малич. Иштта хилар цох пропагандист.

Дукха къахьийгар цо цу балха кийчлуш. Эггара хьалхара заняти ещ лаьрххIа кийчвелар Алексей Гаврилович. Эшаш дола литература дийшар, чIоагIа уйла а ещ конспект оттадир, эшащ йола гойтара пособеш Iалашйир.

Заняти йолаяла дикка хьалха аудиторе вера из. Хьалъэхкар заняти яра эша плакаташи диаграммаци. ХьалхагIа цIаккха а царна бIаргадайнадацар из тайпа хIама.

Пропагандиста къамаьл даьчул тIехьагIа ладийгIараша хаттараш дир цунга. Безаме, чакхъяьлар цун заняти. Бакъда пропагандист ше-м цунах кхоачам хеташ вацар.

Москван Баумански хоржамий округе КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь «Дерригa а халкъа долча беркат, советски сага духьа» яха къамаьл дика дIадовзийтар цо дешабагIараштa.

Пропагандиста йийцар колхозхой лакхъенна доходаш, из бакъдеш шоай колхоза къахьегамхой вахарах йола цифраши факташи йоалайир.

Малича хьалха дIаяха заняти тIехьа тIайоагIачунца дика ювз. Цо ше къамаьл даь ваьлча шийга деча хаттарашка ладувгI, доагIащ дола жоп лу, ладувгIарашта хьалхашка хаттар оттаду. Цу тайпара, заняте тIа хьахул цхьа кIама кIоарга доашхаш дувцаш ду къамаьл.

Массаза дукха нах хьабоагIа цо еча заняте. 18 саг деша вагIа цо кулгалдеча марксизма-ленинизма лардий школе. Уж ба дукхагIбараш цунца шийца болх беш бола гаража болхлой. Царех хIаравар дика вовз пропагандиста. Цо царна хьайхад лекцеш тIа конспекташ мишта оттае еза. Ленина произведенеш мишта Iомае еза. Алексей Гавриловича хьийхача наьха политически сакхетам лакхбеннаб. цар колхозхошта юкъе агитационни болх бу. Къаьстта дика агитатораш ба Митрошкин Василий Иванович, Филиппченков Константин, Левкин Иван Владимирович.

Алексей Гаврилович бахьан долаш политически вахара юкъе дакъа лаца а политически литература деша а доладеннад тхо, йоах цар.

Цу дешаша боккха мах бу партийни пропагандиста беча халача, дукха ха йове езача, бакъда, беркатерча балха.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луш дукхаза шерашка дика болх барах пропагандиста Малич Алексей Гавриловича парте Шелковской райкома шозза Сийлен грамота еннай. Цун цIи я хIанз парте райкома сийлен Доска тIа.

Е. ФАРНИЕВА.

ТАСС ЗАЯВЛЕНИ

Укх тIеххьарча деношка Кипрера гIулакхаш кхы а воалханегIча хьал тIа эттад. Турецки община кулгалхоша шоашкара чакхдаьхки Турце бIуво дIаьлацача территоре тIа ше къаьстта йола пачхахьалкхе хьаьра гIулакхаш. Уж гIулакхаш, мадарра аьлча, Кипра Республика гIулакхашта арахьара герза низаца юкъе гIортарах этта хьал чIоагIдара тIадерзадаь да.

Цу тайпара гIулакхаш чакхдаьхад Никозе Кипрски паччахьалкхен чурча лоаттама дешаш вIаши мегаргдолча, нийсхо йолча тайпара къоастаде лаьрхIа общинашта юкъера переговораш еш латтача хана. Цу тайппара, НАТО белггалара гIозараш дош къоастадара процесс юкъагIъяккхен кипрски халкъа хьашташта духьала доллашехьа а гIайре екъилга чакхдаккхен цIаьхка а гIортар гучахаьа да.

Уж гIулакхаш бокъонца духьала да законагIа херга Кипре правительство хьаллоацилга хьахьокхаш Кипра Республика суверенитет, кортамукъале, территоре бIарччал Iалашъяра, кхы тIехьа ца а боахаш кхыча мехка бIу арабаккхаран Кипра чуьхьарча лоаттама дешаш шоаш къоастаде киприоташта торо яларан тIаерзаяь йолча ВIашагIкхийттача Къамий Организаце решенешта.

Юххьанца Кипра дов нийкхача хана дена Советски Союз юха ца йоалаш латт Кипрски паччахьалкхен кортамукъален, суверенитета, территоре бIарччала гадоахаш, цун законни правительство хьаллоацаш. Советски правительства цхьа санна дукхаза а белгалдаьхад, кипрски проблема паччахьалкхенний — НАТО члений готтача гома юкъе тIема низен политически човхамеи новкъостална къоастае гIертаро гIулакхаш чIоагIIа чоалханеча хьал тIа оттаде тарлуш хилар.

Машарен дунен халкъашта юкъерча кхерамзлени хьашташ дагга а доахкаш, Советски Союзо, ховш мадарра, хьаоттаьй Кипра правительстваи дукхача кхыча мехкий правительствашеи хьаллаьца йола, кипрски проблемага дунен халкъашта юкъерча шеррача форуме хьажара хьакъехьарен цу гIулакха ООН-а доазопел чухьа дукхача викалех латта конференци гульяра хьакъехьарен предложени. Кипрера хьал хIанз ше уххача тайпара дегIаахаро цIаьхка а бакъду кипрски проблема къоастаяра бокъонца цу тайпара лаьца никъ нийсен чакхбаккханза баргбоацаши хилар.

Советски Союза кулгалхошта хетачох, хIанз эттача хьало дIадех кипрах лаьца ВIашагIкхийттача Къамий Организаце решенеш кхы гоа ца а еш биззача боараме чакхйоахилга. Ерригача паччахьалкхенний декхар — цу гIулакха аьттув баланйтари шин лоIамера, суверенни, территори бIарчча йола паччахьалкхе санна Кипр йитара хьинаре къахьегари.

ХЬАЖКIАШ ДУКХАГIА КХЕЕ ТОРОНАШ Я

Вай Нохч-ГIалгIайче 16 эзар гектара тIа хьажкIаш кхею, царех 10,5 эзар гектар ялатан 5,5 эзар гектар силосан. Цунах 2050 гектар Сунженски района боахамашка дIаюв. Цул совгIа фуна а кхею хьажкIаш цига.

Силосан мошача доакъарах республике хий дехкача ерригача районашка кхею хьажкIаш.

Хий дехка лаьтташ шердара партеи правительстван лаьда никъ чакхбоаккхаш шерагара шерага дукхагIа дIаюв из культура хий дехкача лаьтташ тIа. Нагахь санна 1970 шера хий дехкача 6,9 эзар гектара тIа ялата лаьрхIа хьажкIаш дIадийна яле 1974 шера дIадийнараш 10,5 эзар гектар хилар.

Хий дехкача лаьтташ тIа дIадо йодача хана кхы а дукхагIа хьажкIаш дIаера йоккха перспектива я.

Колховаши совхозаши шортта техникаца Iалашъярах, юртбоахама къахьегамхой говзал лакхъярах, хьувкъам лакхбара де мел дезар лерттIа кхоачашдарах 1974 шера торо хилар юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 30,3 центнер ялатаи 173 центнер мошача доакъараи хьажкIаш чуя.

Агротехнически мероприятеш бизза кхоачашъеча, хий дехкара режим лерттIа чакхйоахача цхьайолча звеньяша, бригадаша, Iилма-тохкама организацеша дика хьувкъаю хьажкIаш. РСФСР сортоучасткашка хIара гектара тIара 80—100 центнер ялата лаьрхIа а, 400—500 центнер мошача доакъара а хьажкIаш йоах.

Цунца цхьана хий дехкача лаьтташ тIа хьажкIаш кхееча доккхий кхоачамбоацараш нийслу.

Колхозаша, совхозаша, юрта боахама органаша тIеххьарча шерашка из культура кхеяра лерттIа йоахко яц.

1960 шера хинначул дукхха дукхагIа да хий дехка лаьтташ. ХIаьта цунца цхьана хьажкIаш а дукхагIа дIае езар. Цхьабакъда, республика дукхача боахамаша бахьан доацаш кIезигагIа дIаюз из культура. Республика дукхача боахамашка хий дехкача дIаюв хьажкIаш во хьувкъ.

Иштта, 1974 шера хий дехкачара кIезига хьажкIаш чуера Шелковской района Менжинске цIерагIча колхозе: 210 гектарах кIаране тIара 14.1 центнер яьккхар. Гудермесски района «Кавказ» колхозе 131 гектарах хIаране тIара 12 центнер мара яккханзар. Иштта кIезига хьажкIаш хилар цхьадолча кхыча боахамашка а. ХIана хиннад из?

ДукхагIча даькъе из худ хий дехкара режим телхаярах.

Масала, Шелковской района Менжинске цIерагIча, «Путь к коммунизму» яхача колхозе, Гудермесски района «40 лет Октября» колхозе ялата лаьрхIа хьажкIашта аханел кIезига дукхагIчарна мара шозза хий дилланзар.

ХьажкIаш дика кхееш хилча шортта хий деза. 50—70 центнер йоаккхаш хилча цхьан гектара 5—6,5 эзар кубически метр хий деза.

ХьажкIаш дика хургйолаш 70—80 процент тIоадал хила еза лаьттанца. ХьажкIаша дегI дахьача хана 3—4-зза хий дилла деза. Даьхача тохкамаша хьахьокх 3—4-зза хий диллача хIара гектара хьувкъам 10—15 центнер лакхлулга.

Дика хьажкIаш кхеяра боккхача лоархIаме да чу а долийташ хий дехилга. Гаьнна лаьтта овлаш чудолхача хьажкIаша 1,5—2 метр кIоаргачари тIоадал хьалъоз. КIоаргача тIоанашкарча тIоадало дика дегIадоаладу хьажкIай овлаш. Чудолийташ хий диллача хIара гектара хьувкъам екъача хана 10—12 центнер лакхлу.

ТIагIолла хий дуллаш массехк конструкцеех машинаш я. Царех дукхагIдолча даькъе лелераш Черски-Балкхаройчен юрта боахама станце хьаьь КБИ, ПНА-200 яха агрегаташ я. Уж машинаш хIанз Ставропольски края, Къилбаседа-ХIирийчен, кхычахьа болх беш я. Уж агрегаташ вай республика кхашка араяха эза.

Ховш макиллара, боккха пайда боал хий диллараца цхьана минеральни удобренеш тайсача. Вай цхьадолча боахамашка цох бизза пайда эц. 1973 шера республика боахамашка хIара гектара 4,2 центнер мара минеральни удобренеш дIакхачийтаяц. Из теркал а деш хий дехкача дIаювча хьажкIашта цхьан гектара 10 центнер кхоачаргйолаш минеральни удобренеш къоастаьй укх шера республика юрта боахама министерствас.

Пятилетка чакхйоалача шера органически удобренешца цхьана ерригa минеральни яраш дIакхачийта еза кхашка. Хий дехкача лаьтташ тIа доагIача тайпара минеральни удобренеш дIанхоачийтаргйолаш ахархошта новкъостал де деза Республикански агрохимлабораторе болхлоша.

Иштта Iунал деш дIадахача шера дика хьажкIаш кхеяьй Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе — 350 гектарах хIаране тIара 60,5 центнер. ХIара шера дукхагIа еб хьажкIаш цу боахаме.

Хьувкъам иштта лакха хилара керттера дар тIоадал дукха езача цу культурана удобренеш товсарен хий дилларен режим лерттIа лелаяр да. 1974 шера хьажкIаш дегIаухача хана кхозза хий диллар колхозе. Ерригача хьажкIашта чудолийташ хий диллар, хIара гектара 5 центнер кхоачийташ минеральни удобренеш тайсар.

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза Л. Н. Лебеденкос кулгалдеча звеноо ше лелаяьча 151 гектарах хIаране тIара 63 центнер хьажкIаш яьхар.

Боккхача лоархIаме да хьажкIащ кхеергйола лаьтта гуракъе а дIакъоастаделга. Къахьегам дика вIаштIехьбаьккха, доагIар дIакхачийта деза хьажкIаш лелаерашка.

Ставропольски края Советски района «Победа» яхача колхозе хий дехка участок къаьстта подразделени яь дIакъоастаяьй. Укхаза хIара гектара тIара ялата 66 центнери 825 центнер моша гIадамаши даьхар. Цу подразделене 26 механизатори механизированни звено 10 поливальщики аккордно-премиальни системагIа хан-ханнахьа авансаца къахьегамах мах телаш болх беш ба. Iан замалахь механизатораштa 80 сом лу, хIаьта аьхки — 110 сом. Шу чакхдаьлча баьча балха итог ю, тIаккха планал совгIа яьккхача продукцех доагIар дIатIалу. 1971 шера цу звено члена бетта алапи 188 сом хилар, хIаьта шера — 2255 сом. Из юкъера лаьрхIача колхозе хинначул 470 сом дукхагIа да.

ХьажкIаш лелаерий къахьегам дика вIаштIехьбаккхара боккхача лоархIаме да хий дехкача лаьттанга дIадодачуни хьахулача продукцеи учет нийса лелаяр. Цу гIулакхаца кхоачамбоацараш нийслу цхьадолча боахамашка.

Вай республика цхьайолча звеньяй хьоккхамаша тешавеш хьахьокх вай хьалашка хий дехкача хьажкIаш дукхагIа кхее йиш йолга.

ХьажкIаш дукхагIа дIае а кхее а йиш йолча торонех пайда а эцаш укх шера партеи правительстваи ахархошта хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачашдара дерригa низаш оарцагIдаха деза.

А. ТОЧИЕВ,
республика юрта боахама министерства воккхагIвола агроном-мелиоратор.

В. СУЛЕЙМАНОВА КАЛЕНДАРА ТIА— 1976 ШУ

Грозненски «Нефтехимзапчасть» заводе цендара денга дукхагIа хул шоай пхе шера задани кхоачашъяь болхлой. Ер биьлагIа бутт ба кердача пятилетка календарагIа сверловщика Сулейманов Ваха Оздамировича къахьега. ХIанзлехьа шин пхе шера заданел совгIа эзараш сомий маьха продукци кийчъяьй цо.

Иштта къахьегача цунна еннай эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи. Цун къахьегам белгалбоахаш тийнна совгIаташ а дукха да. Дукха Сийлен грамоташ. «1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха значок еннай, цеха Сийлен доска тIа хьалтеха доалл цун портрет.

СУРТА ТIА: сверловщик В. Сулейманов.

И. Плиева сурт.

ОНКОЛОГА ВЕХ

Обследовани йича гучадаьннар вIалла дага ца хиннар дар: вах. Шовзткъеи пхийтта шу даьнна ленинградски болхло Константин М. Iалаьмате сиха профессора Н. Н. Петрова цIерагIча онкологически Iилманкохкама институте хьожавир. Операци ю, тIаккха шин бетта комплексни дарба ду...

Хьалха санна, тахан а хIара Iуйранна Адмиралтейски заводе вода из Декхар а даь тIадожадаьча профилактически хьажарах (цунах хIара шера чакхбувл завода болхлой) тIаккхийтво хан-ханнахьа хьажийта онколог волча ахар. Операци яьчул тIехьагIа массаза критически ха — 5 шу чакхлаьннадеце а, лораш хетачох, вахах бокъонца вийзав Константин М. Лораш тешам беина хилар малагIча ларда тIа да вьлча, из да дестам, из хьахила доладеннача хана гучадаьккха хилар — квадратни сантиметра кхаь даькъах цхьа дакъа совдаьннадацар из.

Онкологически практике саг леш моттиг нийсъярал совгIа, цунах из верзавеш а моттигаш нийсло. Алхха цхьан Ленинграде хаьннахьа из лазар гучадаккхарах айрза 30 эзар совгIа саг вах.

Зуламерча дестамашца къовсам лоаттабе новкъостал деш бола кхоачам шортта ба вай замае медицинага Раков шодамашта химически препараташа, лазерни зIанарашца, атомийн ядерийн гаоргашца — пи-мезонашца хIамаш етт. ДегIаца лазара духьалъетта низ лу веществаш хьахулийт. Цхьабакъда цу методех хIараяр къаьст-къаьста хьанийцача е тайп-тайпара яраш — цхьан комплексах хилча дарба хул цхьа кIама теркадлича: лазар, из хьовш латтача хана гучадаккха деза. Цудухьа я онкологе итташ проблемашта юкъе эггара керттера лоархIаш яр — хаьннахьа диагноз оттаяр.

Цхьабакъда мишта гучадоаккхаргда Iа рак ше унахцIена лоархIаш волча сага дегIаца, лор волча, онколог волча ваха бахьан цун ца хилча?

Проблема кхоачашъе новкъостал ду профилактически хьажараша. ХIара шера цкъа цунах чакхвоал 105 миллион гаргга саг. «Зуламе дестам» яхача юххьанцарча диагнозех 10 процент гаргга яраш предприятешка профилактически хьажараш деча хана гучаьнна я.

Укхаза къаьстта лоархIам болаш я ленинградски онкологий опыт. Уж дух тIа бовлар миччара дIадолалу аьлча, из дIадолалу сагага хьажари обследовани яри цаI доаццалга кхетаде дезаш хиларгара. МоллагIча обследоване новкъостал дац рак гучаяккка, юххьанца из лазар хьовш латтача хана хIаьта а. ТIаккха заводашка баьхкар онкологаш.

Сенна, сенца? Дувц Ленинграда керттерча онколога профессора Павлов Константина:

— Берригача болх бераштa юкъера, оалача тайпара, «унахцIено дукхагIа йовча» наьха группа хьакъоастае гIерт тхо. Хоадам болаш вьлча — белггалара ха яьнна. Зуламерча веществашца болх бу, моллагIа цхьа хронически лазар дола нах. Эггара хьалхагIа рака эггара чIоагIагIа даьржа тайпа—кера рак гучаяккха доладелар тхо. Оаха комплексно пайда эцар рентгенах, эндоскопиях, гистологически питологически методех, радиоизотопех цхьадолча лабораторни тохкамех. Кхаь шера Ленинграда Эндоскопически центре (онкологически института Iилман - поликлинически отделене я из) 7000 сага «обследовани йир оаха, царех 5000 — профилактически хьажарах чакхвоаккхаш санна йир. Царех 266 сага хьовш латта рак яха лазар гучадаьккхар. Из гучадаккха йиш яцар къаьсттана цхьан методах.

Комплексни обследовани йир шин йоккхача ленинградски заводий — Ижорски металлургически Кировски машинашъечеи болхлошта. Из тайпа болх чакхбоаккхаш да тхо хIанз дукхагIча даькъе кхалнах болча предприяте — «Светлана» яхача электронни приборашъеча объединене. Обследовани яраа совгIа, оаха пайда эц онкологически институте вIаштIехьъяьккхача анкетировани яра методах а. Анкета тIа массехк хаттар оттадаьд, царна жоп луш плюс е минус оттаю пациента. Анкето лерхIар—рак хулийта лазараш е лазара симптомаш белгалъе торо лургйола комплекс гучаяккхар.

Анкета дIахо а тоаеш я, хьалхара белгалонаш тохкаш я, цхьабакъда, хIачазе а къаьгга кхетадеш да, шиъ тайпара йола из «разведка» предприятешка яь ца Iеш онкологаша кхычахьа а ергхилар. Анкета Iалаьмате дика аьттув болаш хиннай бахача наха — пенсионерашта, цIен-поаношта, кхыбарашта обследовани яра а.

Ленинграда Московски Кировски районашка онкологически профилакторeш вIашагIъеххай. ХIанз дувцаш да специализированни диагностически центраш, кердагIа йолча медицински техникаца кийчъяь учрежденеш вIашагIйохкара дош. Укхаза венача хIара сагага цунна тIабоагIаш лаьттача кхерамах дIаяргда лораша е цунна тешам болалургба: рак хилар кхерам бац хьона. ЛаьоххIа долча карта тIа белгало е йиш хургья: «Онкологически хьажарах чакхваьннав. УнахцIена ва». Цу тайпара болх вIаштIехьбаккхаро торо лургья дукхача нахага хьажа, рах, из хьовш латтача хана, гучадаккха, хIаьта из бIаьщ болча наьха вахар лорадар ма-дай.

Неонила ЯМПОЛЬСКАЯ,
АПН корреспондент.
Ленинград.

ОБЩЕСТВЕННИ ПОТРЕБЛЕНЕ ФОНДАШ: ФУ ЛУ ЦАР КЪАХЬЕГАМХОШТА

ДегIабеначa вай Даьхен экономически низон халкъа боахам дегIабара эшараша шоаш де йиш йолчен хьалхагIа цIаккха а ца хиннача тайпара цанза даргдоацачен кхоачаду боахам дегIабар халкъа вахар тоадара тIадерзаделга. Цудухьа КПСС XXIV съездо ийслагIча пятилетка керттера декхар а лаьрхIа хьаоттадаьд халкъа материальни культурнии боарам дикка айбелга.

Доходий, материальни рузкъай, деча гIулакхий доккхагIдола дакъа къахьегамга, цун дукхалгеи дикалгеи хьежжа декъарца дIакхоачаду вай мехка бакача нахага. Из-м кхетадеш а да, хIана аьлча, къахьегамах телача маьха фондаш йоккхий хул производства, балхий, деча гIулакхий объем йоккха хиларга, болхлой къахьегама овсарле, квалификаци лакхъяларга хьежжа.

Цудухьа ийслагIча пятилетке а алсамъювлача бакача наьха реальни доходий дин даькъах кхо дакъа хьожаду болхлойн гIулакхерча наьхен алапеш а колхозхой къахьегамах тела мах а лакхбарга.

Болхлойн гIулакхерча наьхен алапешн колхозхой доходашнецарна эшараш кхоачашдара керттера хьаст бале а, алхха ше цаI мера кхы боацаш бац. Советски наха эша дукха хIамаш общественни потребление фондашкара кхоачашдеш да. Уж халданза лаккъяра торо — социалистически производства объективни совле.

Цо йиш хулийт капитализмечул боарам боацаш сихагIа хIамаш кхоллаш бола общества керттера низ — саг дегIаккхувала.

Общественни потребление фондаш фий аьлча, из да, общества членашта мах боацаш телача материальни рузкъайн деча гIулакхийн хьисапе а хIаьта иштта тайп-тайпарча наькъагIа телача ахчай хьисапе а кхоача къаман дохода дакъа.

Общественни потребление фондаш — мах боацаш дешара, хIара шера мах а луш отпуск эцара, къоаналла материально Iалашбаь хилара, нагахьа санна цамогаш хиннеи болх бе ца могаш висаи моттиг ийсъелча, мах боацаш медицински новкъостал дарай кхылолча социальни беркатан йолча, СССР Конституце тIа чIоагIъьча советски гражданий материальни ларл. Общественни потребление фондаш хьаяр — Октябрьски революцена карагIдаьнарех дIахада йиш йоацар.

Нагахьа санна унахцIено лорайра, образованена, культурана, кхыкарашта эшараш алхха алапе чотах кхоачашдеш далаpe, тIаккха общества членех цхьабараш дерригa ахча материальни эшараш кхоачашдарга хьожаде гIертаргбар. Наьха духовнни социальнии эшараш кхоачаш на хулаш дусаргдар.

Къахьегамах телача маьхо хьахьокх социализме оттабаь социальни нийсхон боарам. Цо Iалашду цхьатарррарча къахьегамах цхьатарра мах телга, цу цхьан ханна юхедут болхлошта юкъера реально долаш дола, цар квалификаце, образоване, кхьинара, дезалерча хьала, кхычa хIамаи башхалонашца дувзаденна дола нийсхо ца хилар. ДоагIар общественни фондашка гIолла декъаро социалистически обществага йиш хулийт коммунизма хьалхарча фазе исторически хиланза даргдоаца общества члений нийсхо ца хилар белггаларча даькъе дIадаккха.

1974 шера общественни потребление фондашкара бахача нахага кхаьча ахчаши льготаши мохк бIарчча хьанийцача 83 миллиард сом хилар 1965 шера хиннача 41,9 миллиард сома меттел. ИйслагIча пятилетка тIеххьарча шера 90 миллиард сомага кхоачаргья уж.

Болхлойн гIулакхерча наьхен бетта юкъера алапи 1974 шера 140,7 сом хилар, 1973 шера хиннача 134,9 сома меттел, цу тайппара 4,3 процент лакх а луш.

Общественни потребление фондашкара тела ахчаши льготаши дIатIатехача алапи 183 сомагара 190 сомага кхоачаш лакхденнад. Из да хIара болхлочовн гIулакхерча сагаи юкъера лаьрхIача общественни фондашкара хIара бетта алапел совгIа 49,3 сом е шера 592 сом кхоачаш хилар. Гуш ма-карра, из тоъал дукха IотIакхет къахьегамхой вахара боарам лакхбара.

Бахача наьха хIара сага сих лоархIаш общественни потребление фондашкара тела ахчаши льготаши хIинз шера 320 сом совгIа я.

Нагахьа санна вин сагах латтача юкъерча советски дезала ахчанца (пособеш, стипендеш, пенсеш, отпускех тела мах), мах боацаш дешийтарца, медицински гIулакх дарца, чуIеча моттигашта лаьрхIа дотанеш теларца, кхьаьарашца тIайоагIа ерригa доходаш вIашкатехача, общественни потребление фондашкара хьатIайоагIа уж ерригa доходаш къахьетарах тIайоагIача доходашца дIалаьрхIача 1974 шера 1200 сом хилар, вешта аьлча, цхьан сага 300 сом кхоач. ХIанз цар дIадоац дIаухийтача материальни рузкъайн гIулакхийн ерригача объемах 30 процент гаргга. Гуш маларра, халкъа вахара хьал тоадеш йола дикка йоккха торо я общественни потребление фондаш.

КПСС Программа тIа белгал мадаккхара коммунизмана гарга ме долх хIаранена эшараш тIа-тIа дукхагIа кхоачашдерга общественни потребление фондашкара, уж алсамьювлара темпаш лаккагIа хургья къахьегамах хIаранена тела мах лакхбалара темпаел.

Общественни потребление фондаш дIахо лаккъе лаьрхIад съезда Директивашка, цу тIа а къахьегамах мах телара фондаш лакхлучул сихагIча темпашца. Нагахьа санна бахача наьха хIара сага сих лоархIаш реальни доходаш бIарчча хьайийцача беррига мехка пятилетке 31 процент дукхагIа куле, тIаккха общественни потребление фондаш 40,6 процент лакхлургья.

Нохч-ГIалгIай АССР-е общественни потребление фондашкара алхха вененопин Iалашонга, унахцIено лораярга, халкъа образованега 1974 шера дIадахийтар 1970 шера дахийтачул 20 процент совгIа дукхагIа хиннад, хIаьта цу юкъа алапи 12 процент лакхденнад.

Цу тайппара, Нохч-ГIалгIайчене общественни потребление фондаш алсамьювлара темпаш дикка сихагIа я алапи лакхдалара темпел.

ДIадахача 1974 шера республика къахьегамхой пенсешца Iалашбарга дIадахийтад 70 миллион гаргга сом.

Правительства яьча решенегIа 1974 шера пособеш тела оттадаьд кIезига Iалашбаьча дезала берашта, тоадаьд инвалидашн кхоабар воацаш биса дезали пенсешца Iалашбелта.

Нохч-ГIалгIайчене бахача наха къаьстта лоархIаме да из дукха бераш дола ноаной городашкен юрташкен дукха бахаш хиларах.

Кхы кIезнгагIа доацаш ахча дIалохийт паччахьалкхено унахцIено лораярга, стипендеш теларга, къахьегамхой Iалашбара кхыча гIулакхашка. Нагахьа санна цхьан берага школе дешийтарга шера 120 сом, хIаьта студентага вузе дешийтарга 900 сом гаргга, деша даха ха йоаца бер детсаде е ясле лелаларга шера юкъера лаьрхIача 300 сом доцаш хилар теркалдича, шаьра кхетадергда, хIара дезала бюджете общественни потребление фондий кьисале кхы тIа а мел ахча чудоагIа. 1974 шера итт эзар хIана бац аьнна менги чулатташ 82 больница, 162 амбулатории поликлиникен, 396 фельдшерско-акушерски пункт, 87 кхалнаьхен берийн консультацеш яр республике. Цу учреждениешка болх бора 15 эзар гаргга медицински болхлошен гIуллакх деча персоналон.

Городашкарчен горадал ерахьарчен пионерски лагерашка хIара шера салоI 30 эзар совгIа школьникь.

Общественни потребление фондашка дерригача дукхагIа чудоагIачох кхоалагIа дакъа хIана дац аьнна дар вай мехка ийслагIча пятилетка, халкъа образовании дегIайоалаярген кадраш кийчьярген дIаухийтарга.

Нохч-ГIалгIай АССР-е мах боацаш дешара массе тайпо чулаьцав 360 эзар совгIа саг, е бахача нахах хIара кхоалагIвар. Алхха ийслагIча пятилетка дин шера зрелоста аттестат хьайийцад 46,4 эзар вIамигача сагон йоIов. Юкъера образовании яккхара хьалхагIа а санна боккхагIча лоархIаме я общеобразовательни школа. 1974—1975 дешара шу долалуш республика школашка мах боацаш дешаш дар 269 эзар бер, цул совгIа болх бечен юргашкарчен кагирхой школашка дешаш хиннав 20 эзар саг. Педагогически болх беш хиннаб 12 эзар совгIа хьехархой.

Цу цхьан ханна хIара шера дукхагIа хул профессионально-технически дешара заведенеш. 1971—1974 шерашка республика ПТУ-шка халкъа бохама дерригача доакъошта 40,7 эзар къона квалифицированни болхлой кийчбаьб. Уж кадраш кийчьярга дIадодар дукхагIча даькъе паччахьалкхено шийна дIатIаоац. Республика лакхерчен юкъерча специальни дешара заведенешка дешаш ва 26,6 эзар зIамнга саги йоIи. ХIара шера вузашен техникумашен арахец 5,5 эзар специалист. 1972 шера 1 сентябре денз техникумийн институтийн дешархошта стипендеш лакхдарца дувзаденна общественни потребление фондашкара специалисташ кийчбарга дIадодар дикка дукхагIа да. 1974 шера 7 миллион сом совгIа стипендеш деннад.

Общественни потребление фондашкара оидо дакъа дIадохийт кхувш йоагIа тIехье массе оагIорахьара дегIайовлаярга. Деша даха ха йоаца бераш леладешн кхетадешн массазарея сезонни 354 детсадн яслин я хIанз республике, хIаьта цига кхоабаш 36 эзар совгIа бер да. ХIанз республика городашкара деша даха ха йоаца хIара шолагIдар хIана дац аьнна дола бер детсадашкен яслешкен кхелеш да.

ИйслагIча пятилетке тIа-тIа сихагIча темпашца хьалъю детсадаш, ясленш, школаш, пионерски лагераш, кхыйола берий учрежденеш.

ДIадахача дин шера Нохч-ГIалгIайчене хьалъяьй 30 эзар моттиг йолаш школьни зданешн 36 эзар моттиг йолаш деша даха ха йоацача берий учрежденешн. Дикка тоабеннаб школе доацача хана берашца беш бола болх, дукхагIа хиннай кьонача техникий, натуралистий станцеш, берий спортивни школаш, и кх. дI.

КПСС XXIV съезда Директивашка иштта юкъарчал доацаш чIоагIде лаьрхIад бераш долча дезала паччахьалкхен оагIонгахьара деш дола новкъостал, болх беча кхалнахаьноаношта льготаш дукхагIа тела оттаяьй. Советски Iаьдал латтача шерашка вай мехка хьа а хинна хIанз деллеш я бераш дарцен кхедарцен дувзаденна пособеш тела (берагIа хиларахи бер дарахи, дукха бераш долчен цхьаьчен ноаноштa, керда Iодаь бераш кхабаран парна Iунал даран, берий учрежденеех пайда эцарах мах кIезигагIа бахар, и. кх. дI.) дегIаена дика система. Республика бIарчча хьанийцача берагIа хиларахи бераш дарахи хIара шера тела пособеш 4 миллион сом гаргга да. Талача цу ахчайн льготели совгIа 1974 шера хIара бетта пособеш тела оттадаьд бетта хьатIайоагIа ерригa доход цхьана лаьрхIача 50 сомал тIех йоацача дезалий берашта. Советски паччахьалкхено доккха новкъостал ду дукха бераш долча дезала. Дукха бераш долчен цхьаьчен ноаношта 5 миллион сома пособеш деннах 1974 шера.

Общественни потребление фондашкара деча новкъосталь чотах хIара шера шоай унахцIено тоаю 8 миллион совгIча саго.

Нохч-ГIалгIай АССР профорганизацей чотах 1974 шера санаторешкен салоIача цIеношкен бахийтача путевкаех дIадахийтад цхьа миллион совгIа сом, вешта аьлча 1965 шерарчул шозза совгIа дукхагIа. Цул совгIа, тоъал дукха болхлойн гIулакхера шаьн предприятей чотах баха хиннаб санаторешкен салоIача цIеношкен.

Республике боккхийча наьхен берийн гIулакхa болх беш я 11 санатории салоIа цIаи. Цига соахка шоай унахцIено тоайир 17 эзар гаргга сага.

Моттигерча бюджета общественни потребление фондашкара шерра-шера дукхагIа ахча дIахеп социально-культурни мероприятешта. 1975 шера моттигерча бюджетера социально-культурни мероприятешка дIадахийта оттадаьд 101,3 миллион сом. 1970 шера цу гIулакхашта 9,3 миллион сом хьожадаьдар, 1965 шера — 58,0 миллион сом, 1971 шера — 83,7 миллион сом. Алхха цхьан шера цу гIулакхашка дIадодар 4,8 миллион сом дукхагIа хул.

Цул совгIа, союзнии республиканскии (РСФСР) бюджетера тоъал дукха ахча хьежаду просвещенена, унахцIено лораяра, физкультурана, спорта, кхыча социально-культурни мероприятешта. Общественни потребление фондаш йоккха хиларо хьахьокх общества халкъа образоване, къахьегамхой унахцIено лораяра, социальни Iалашон, бераштa кхетам балара гIулакх тоадара тIа-тIа дукхагIа йоакхо еш хилар.

Промышленни предприятеш планированен экономически стимулированен кердача условешка болх бе йолаяларца дувзаденна фондера хIара шера тоъал дукха ахча хьожаду социально-культурни мероприятешкен чуIе цIенош хьалдарген. Цу фондера ахча ухийт предприятешкарча болхлошта, инженерно-технически балхаш дераштен гIулакхерча нахан деш дола культурно-бытовойн медицински гIулакхаш тоадарга, дарбан-санаторни учрежденешта медикаменташ, салоIача цIеношкен санаторешкен баха путевкаш эцарга, физкультурни мероприятешка, детсадашкарча, яслешкарча, пионерски лагерашкарча берий кхача тоабарга, кхыча культурно-бытовой гIулакхашка а хIаьта иштта чуIа цIенош, салоIа цIенош, санаторeш, профилакторeш, пионерски лагераш, детсадаш яслеш, столовеш а буфеташ а, спортивни гIирсашн культурно-бытовой гIулакхашта лаьрхIа кхыйола объекташи хьалъярга, шеръярга, тоаярга а.

Нохч-ГIалгIай АССР-е шерра-шера йоккхагIа хул из фонд. Производства рентабельность лакхъялар бахьан долаш промышленни предприятеша ахча тIа-тIа дукхагIа хьа а къестаду, дIа а ухийт социально-культурни мероприятешка. Республикера заводаш, фабрикаш, промыслаш бIарчча хьанийцача цар 1974 шера цу мероприятешта хьакъоастадаьдар 2 миллион совгIа сом. Болх беча цхьан сага лаьрхIача из шера 40 сом хул. Из бахьан долаш кхы тIа а тоалу къахьегамхой вахара хьал.

Социально дегIаахара планашка республикерча дукхача промышленни предприятей, гIишлошъеча, транспортни юртбоахама организацей коллективаша къахьегамхой вахара, садаIара, быта хьалаш тоадара шерра программа оттаю.

КПСС XXIV съездо ийслагIа пятилеткана оттаьча шерарча социальни программо хьахьокх, общественни потребление фондий — социализмана карагIдаьннача цу доккхача хIаман лоархIам миштa лакхлу.

Къаман доход алсамйоахар къахьегам ба. Тахан вай беча балхах тийша я вай кхоане. Цудухьа халкъа вахара материальни культурнии боарам дикка лакхбелга ийслагIча пятилетка керттера декхар а даьше хьаоттадеш, съездо белгалдаьккхад, из декхар социалистически производство. дегIайоалаяра темпаш сихъяра, цун эффективность лакхъяра, технически прогресса, къахьегама овсарле сихагIа лакхъяра лара тIа мара кхоачашдулурглоацилга.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР статуправлене начальник.

Грозненски «Электроприбор» заводе дукха болхлой ба шоай ике шера задани кхоачашъяь. Царех ба слесараш-сборщикаш Зубов Александр Максимович, Козлов Александр Семенович. Овсаре къахьегарал совгIа шоаш кийчъю продукци дикен тIехдикен мара хилийтац цар. Цудухьа ОТК болхлой тIахьожам боацаш дIаэц из.

СУРТА ТIА: слесараш-сборщикаш А. Зубов, А. Козлов продукци кийчъеш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЮРТАШКАРА КЕРДАДАРАШ

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ — ДУККХАГIА

Малгобексни района «Алханчуртокий» совхоза шолагIча отделене чуоттадаь доахан кхоаба комплекс болх бе йолаенна дукха ха яц. ДIабахача январь бетта мара хьаэца доладаьдац укхааа хьайбаш. ХIанз цига кхоабаш 854 бежан ла. Чуоттадаь доахан кхоабача комплексана кулгалдеш ва Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни зоотехник Костоев ДIахIир.

Отделене управляюще Цуров Абой новкъосталша ТIахIира шийна дика новкъостий лаха вIаштIехьдаьннад. Хьаэцаргаа вай гуртопраа Богаев Бек. Дукхача шерашка болх баьб цо хьайбай боахаме, хIаьта совхозе из къахьегаш ва 1963 шера денз. Цунна еннай Ленински юбилейни медаль.

ВожхагIа волч гуртоправа новкъостал деш ва Хилиев Сота. Цо укх отделене болх бу 10 шу совгIа ха я.

Комплексе къахьегаш механизатораш а ба. Цар хьатIакхухь доакъар. Шоашта тIадилла декхар дика кхоачашду трактористаша Султыгов Хьасана, Цечоев Iийсас, Арсанов Махьмад-Гире.

Хьайбаш леладераша доаггIача бесса Iунал ду доахана: хан-ханнахьа доакъар дулл, хий моладу. Оттаяьча рационага хьежжа кхабарах денгара денга дозал тIадетталуш тоалу хьайбаш. Юкъера лаьрхIача хIара дийнахьен бийсанен 650 граммага дIакхоачаш дозал тIакхет цхьан бежана.

ХIанз комплексе долаш долчарел совнагIа кхы а 800—900 бежан хьаэца лерхIаш ба хьайбаш леладераш. КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш, чуоттадаь кхоабача хIара бежана дийнахьен бийсанен 800—900 граммал кIезнгагIа доацаш дулх тIакхетийта лаьрхIад цар.

М. ДАСКИЕВ.

БАЛХАШ СИХДАЬД

ДIадахача шера дика къахьийгар Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза сомий бешамаш лелаераша. Паччахьалкхенна сом дIабалара план 147 процент кхоачашйир цар.

Из толам боаккхача шийгара доагIаш дола дакъа юкъедихьар къонача коммуниста Ибрагимов Iарбе кулгалдеча № 3 йолча сомий бешамаш лелаеча бригада коллективо. 10 гектара тIара паччахьалкхенна цо дIабелар 100 тонн совгIа сом, планагIа 50 тонн йолча.

ХIанз цу бригада болхлой сомий бешамашка удобренеш тоссаш, лаьтташ хьаьндеш ба. ХIара гектара тIа 800 килограмм удобренеш тосс.

Сомий бешамашкха болх берашта юкъе белгалбаьнна дика къахьегаш ба Сайхадова Саражат, Товгаева Маржан, Омарова Iашат, Махмудова Зарган, кхыбараш. Царех хIаране шийн дийнахьара балха норма 120—125 процент кхоачашъю.

Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха шоай участка тIара 100 тоннал кIезигагIа боацаш сом чуба дош деннад бригада къахьегамхоша.

С. МАДАГОВ.

ОАТХАЛАШ ТОАЮ

КIезига болх бац «Сельхозтехника» Грозненски МРО автотракторни оатхалаш тоаяь юхаметтаоттаеча цеха коллективо бер. Укхаза къахьегараш йоккха балха товзал йола нах ба.

Духхьал дIабахача январь бетта цеха коллективо тоабаьб трактора цилиндра 25 головка, коленчати вала 110 шкив, юртбоахама машинай кхы дукха оатхалаш.

Оатхалаш дика тоаеш хиларца цехе белгалбаьннаб слесарь М. Хабибулин, токараш К. Скачедубов, И. Борщов, В. Кухленко, В. Яцук.

А. ШАМСУДИНОВ.

МАССАЗА А НАЬКЪАГIА

Боккха боахам ба Шалински района «Джалка» яха совхоз. ХIара шера дика толамаш дахарца белгалбовл укхазара автотранспортникаш.

45 саг ва совхоза тайп-тайпарча маркех йолча автомашинаш тIа къахьегаш. Боккха низ ба из. Кхашкара бIаьстан балхаш чаккхдаьлча, е гуйре чуерзаь яьлча цхьаккха а шофер висап совхоза кулгалхошен болхлой комитетон ахчан премешца е сийлен грамоташца белгал ца воаккхаш. Иштта белгалбоахарех ба шофераш Такаев Абурешид, Муниев Султан, Герниханов Александр, Мукаев Султан, Дакаев Муса, кхыбараш.

ДукхагIбола шофераш 16—17 шера къахьегаш ба укхаза. Цар хьинаре дакъа лоац елат дIадуача, из чуэцача, иштта тайп-тайпара мухь дIахьа а хьу.

ХIанз совхоза шофераш хьайбай фермашка доакъар хьатIаозаш, бIаьсти дIаюврггйолча юртбоахама культурай фу хьатIаувзаш ба. Цига массарел дикагIа хиларца болх бу водителаша М. Дакаева, М. Такаева, С. Абуезидова.

М. ЭЛЕНДИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Къилбаседа Ирландера кхохкам лаьгIлуш бац. Английски эскараш дукххача наха чухбеж, облаваш ю, нах лувц. Английски прессо яхачох ольстерски набахтенашкен концлагерашкен чувоал кхо эзар гаргга тутмакх.

СУРТА ТIА: Белфастера английски салтий.

АДН—ТАСС сурт.

Индера кердадараш

КОСМИЧЕСКИ ЗАМАН ЧУ ГIА БОАККХ ИНДЕ

Укх шера советски космодромера сигалъяхийта лаьрхIача эггара хьалхарча индийски искусственни спутнико Инде Iилмахошка йиш хулийтаргья космически арен, маьлхах дувлача сийгий, Лаьттанна гонахьарча атмосфера хьакъехьарча хоамий бIарчча комплекс гулъе. Уж хоамаш спутникагара хьайдергда Москва на юкерчен Инде Шрихарикота районерчен станцеша.

Бангалуре космически тоххамаш дара йолча къаман организаце Iилмахошен инженерашен хьаяь спутник дика чаккхъяьннай лаьттан тIарча дерригача тоххамех. Космически аппарат хьаяьраша хIанзле а лерхI Iоаньча Iилмани технологически опытах дIахора спутникаш хьаеш проекташ оттаеча хана бувзама, образоване, метеорологе, кхыча гIулакхашта пайда эца.

СЕРДАЛ — ИНДИЙСКИ ЮРТАШКА

1979 шу чаккхдоалаш Инде электричество чуюлларгья 110 эзар юрта. Электроэнерге сердал ялараl совгIа, халача юртбоахама балхашта механизаци а ергья. Хиша кхестаеш йолча цхьа миллиони ах миллиони насосага болх байтаргба электричества. Ток кхоачаргья иштта юрташкахьарча 150 эзар йоккха йоацача промышленни предприятега а. Уж пифраш йоалайир юртарча электрификаце Корпораце секретара Ч. В. Наира дукха ха йоашаш Деле хиннача семинаре.

ИНДИИ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХАЛСАГА ШУИ

Индерча кхалнаьха статуса дешашта йолча Комитето мехка правительствана къаьстта доклад еннай. Кортамукъален шерашка кхалнаьха экспансе даькъе хинна дикка йоккха прогресс белгал а йоаккхаш, доклада автораша цу цхьан ханна хьахьокх, хувшамаша хIанз укх сахьата дыин настовни пережиткаш хIанз а чIоагIа йолча, йоазув-дешар чта ховраш дукха болча кхалнаьхен маIача наьхен материальнии социальнии нийсхо йоацача юрта районашкарча иттаж миллионаш болча къахьегача кхалнаьха хьал тоадара кIезига влиянн еш хилар.

Премьер-министр Индира Ганди председатель а йолаш дукха ха йоашаш мехка вIашагIъеллай Дунен халкъашта юкъера кхалсага шу чаккхдак. хьара къаман комитет. Цун декхар — конституце тIа дIаязъяь шоай бокъонаш индийски кхалнаха дIайовзийтара кампани мехка чакхъяккхар. Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха шера доазонел чухьа чакхйоахача мероприятешка къаьстта лоархIам бу образовани.

ТОРГОВИ ФЛОТ: ТОЛАМАШИ ПРОБЛЕМАШИ

ДIадаха шу чакхдоалаш беррига а кхо миллиони ах миллиони тонн мухь тIаботта йиш йолаш 289 кема дар индийски торгови флоте. ПхелагIча индийски пятилетка планагIа кхозза кIана хилаш аьнна дукхагIа хида езаш я тоннаж. Цо Индега йиш хулийтарья шийн низаца соахка 20 процент мара дIа-юха кхахьа ца мега шийн мухьаш 40 процент дIа-юха кхухьилга Iалашде.

Цхьабакъда, торгови флот шеръяра хьалхашка дага а доацаш халонаш эттар. ГIулакх миштад аьлча, хIанз мехка кийчбеча матросехи эпсарехи 70 процент лакхача алапешна морякаш шоашкахьа увзача кхыча мехкий компаней кемаш тIа гIулакх деш ба. Цудухьа индийски правительства безам ба флотски состав кийчъяра курсаш шеръеча ханна кхыча мехкашкара кемай дай юкъе гIертаргбоацаш соцабе.

СУРАТГАРХА КАРАГIДАЬННАР

СССР-о новкъостал а деш 18 шу хьалхагIа Раджастхана яьссача районе — Суратгархе — хьаьяй фу кхеду Центральни механизированни ферма. Цун доходаш дIадахача боахама шера 10 миллион гаргга рупи хилар. Суватгархера ферма — мехка юртбоахама производстверча паччахьалкхен сектора духхьашхарьар.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕ ДIАЙИЦА ХIИНДИИ МОТТ

Дерригача дунен тIарча индологашта лоархIаме событи хилар дукха ха йоацаш Нагпуре хIиндий меттан литературанен хетаяьча дунен халкъашта юкъерча эггара хьалхарча конгрессах. Цунна тешал ду цун балха юкъе дакъа лоацаш 400 хIана хиннавац аьнна, цу даькъе Советски Союзера а, делегат хинна хиларо.

Советски делегаце кулгалхочо профессора С. П. Челышева хьакхайкадаьчох, хIиндий мотт лебеш я дерригача дунен тIа бахача наьха дукхалга диллача кхоалагIйола лингвистически группа. Советски индолога хетачох, дунен халкъашта юкъера мотт лаьрхIача хIиндий лоархIам тIа-тIа дукхагIа лакхлургба, хIана аьлча Инда боккхача лоархIаме я дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка, массане юкъара машар чIоагIбар духьа лоаттабеча къовсаме. Конгрессо яь лоархIаме итог хилар хIиндий мотт ВIашагIккхийттача Къаьмий Организаце официальни меттех цаI а лаьрхIа тIаьнийта дIадехаш массане а цхьатарра баьза хинна тIайцана резолюцех.

В. ТРУБНИКОВ,
АПН соб. корр.

Дели.

«ЦIАГIА ДУВЦА ХIАМА ДА»

ЙОАХ АМЕРИКАНСКИ ПРОФСОЮЗНИ ДЕЯТЕЛАША

Соахка аьхки Советски Союзе ена хилар американски профсоюзни делегаци. Цунна юкъе бар болхлой - автомобилашъераш, хьехархой, журналисташ. Американски хьашашта дайзар москвичий; ленинградций запорожций вахарен къахьегамен хьалаш, промышленни предприятешка, культура учрежденешка хилар. Укхаза бахка шоашта бIаргадайначох цар дийцар «Лейбор тудей» яхачеи «Нью уорлд ревью» яхачеи журналий оагIош тIа. Лоацца цар издаьчунна кепатех оаха.

«Лейбор тудей» редактора Дж. Ульямса Ленинграде шийна бIаргадайначох аьлу:

— Сахьаташ деча заводе хилар тхо. Оаха чIоагIа тамашъеш вIаштIехьбаьккхаб цига болхлой къахьегам. Цу тайпара хIама дукха бIаргадайчадац, аьлча харц хургдац. Цхьабакъда, тхо кхы а чIоагIагIа цецдоахаш дар цу завода берий беша тхона бIаргадайнар. ВIашагIкхийттача Штаташка практически я а яц уж тайпа учрежденеш, из бахьан кхы а халача отт болх беча американкай хьал. Цу беша лерттIа берашта хьожаш хиларал совгIа, сакхетам лакхбеш белгаларча дешара программах царца занятеш а ю.

Фински залива берда йисте уллача пионерски лагере хилар тхо. Профсоюза чота тIа я лагерь. Цу тайпа а цхьаккха хIама дац Америке. Уж санна йола лагераш яц вай долча цхьа цхьан профсоюза. Тха делегацеца хинна хьехархой духхьала цецбаьнна бар дешара процесс дIахо яхьаран кхувш латта бераш дIахо дегIаахаран пионерски лагере еш йолча йоакхонах. Тхо духхьала хьогаш дар цу ираз долча берех.

ЦIаккха диилургдац тхона, дувц дIахо Дж. Уильямса, — Днепра тIа гIолла катер хаххар. Тхона лаьрхIа из вIаштIехьдаьккхадар Запорожьерча автозаводага хьажа даха долаш хьаша-да дика, тIаэцача фусамдаьша. IодоагIача йина йисте гIолла яда санаторейи турбазайи зданеш, Днепр тIа гIолла моторкаш лыжаши хохкаш, салоIаш бола нах бIаргабайча ца воалаш хаттар ду Iа хьа-хьайца: мичаб-хьогI уж, США сов дукха бувцаш бола «Iазапе латта украинцаш?»

Запорожски автозаводе тха делегацена юкъе вола хIара саг шийна дукхагIа сакъердаме хета проблемаш хийцца йовза йиш йолаш вар. БIарг тIаотт тIехдикача кхерамален техникана, цунах йоажа дукхагIа йола оатхалаш тха ярел дукхха дикагIа я. Цар торо лу хатараш хула моттагаш геттара кIезигъе.

Цхьабакъда, — йоах шийн къамаьл чакхдоалаш американски журналиста, — цига цкъа вахарах дерригa дайза даьннад аьнна, ала йиш яц. Цхьабакъда шеко йоацаш да цхьаькха цхьа хIама: дукхача доакъошка советски наьха хьал-торо, эггара хьалха социальни Iалашон, дешара, унахцIено лораяра, иштта паччахьалкхено луш йолча кхыйолча паргIатоний даькъе яр а йолаш, малхбузен нормал тIех йолга.

Милуокерча автозавода болхлочо Тед Силверстейна белгалду къахьегамхой быт, салоIам, дарба дарн социальни Iалашо ярн вIаштIехьдоаккхаш советски профсоюзаша дукха хIама деш хилар. Профсоюзаш, белгалду цо, декхарийла я болхлой къахьегами цунах мах телари лорадарал совгIа, болхлой вахар кхы а тоадеш дола общественни рузкъа дIа-хьа хьожаде. Профсоюзий кара я пионерски лагерашка, салаIара цIеношкен санаторешкен нах салаIа бахийтара йола путевкаш. Культура цIеной, берий учрежденей, промышленни предприятешка медицински гIулакхаш дара болхлошта цар кулгалду, наха чубаха квартираш дIа-юха екъача дакъа лоац. Цу дерригача саг паргIатвоаккхаш деча гIулакхех къахьегамхой алапех цхьа кепиг кIалсоцадац.

Делегаце член, профсоюзни активисти машара тIехьарча болама ветераны Чарльз Уилсон гIишлошъяра гIулакхаца хьашт долаш вар. Москвага хьожаш, йоах цо, ца зувш Iе йиш яц чах нубаха цIенош Iалаьмаге дукха хьалделга. Беррига хьаьшашта гуш йолча города куца кхыча белгалонах ала доагIа: столице даим цIена я. ХIаьта московски метро! Тхо цецдаьннача дисадар цун хозалахи дикалахи. Тамаш йолаш дале а факт я из: минута массаза йоад поезд дIайода! Тхона иштта дика хийтар эскалатораш а. Цхьан дешаца аьлча, цIагIа дувца хIама долаш да тхо.

(АПН).

Хьехархо, школа — шоайла чIоагIа дувзаденна да, уж дешаш Хьехархочо коммунистически дог-уйланца хьалкхею къона тIехье, шин низ, хьинар, кхетам кхобац оамалашца. эздийча гIулакхашца, къахьегам дукхабезаш из хьалкхеяра. ХIаьта вай хIаране а хиннай ший-ший школа, хьалхара хьехархо, школьни доттагIий.

ЮРТАРА ШКОЛА

ДЕШАРХОШТА КIОАРГГА ЗНАНЕШ ЯЛАРА

Бакъда мел дукха ха дIайоде а йицлац эггара хьалха букварь бе делла школа, из букварь воашта хьехаш хинна хьехархо. Сий долча хьехархочун цIи лакха лелаеш ба вай республикера эзараш бола хьехархой. Царца ба Сунженски района Орджоникидзевски станицерча № 2 йолча юкъерча школа хьехархой а. Районе дикагIчарех цаI лоархIаш я из школа.

Цу школе болх беш тайп-тайпарча къамех вола 41 хьехархо ва. Царех 30 хьехархо лакхара образовани йолаш ва, хIаьта вожаш лаьрххIа юкъера образовани йолаши тайп - тайпарча лакхерча заведенешка заочно дешаши ба.

Дукха къахьег цар школерча дешархошта дика знанеш ялара. Цу деша къаьстта дукхагIа терко е баьннаб школа хьехархой, кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш «Белоруссе партийни организацешка идеологически кадраш хьахаржарен царна кхетам баларен балха» хьакъехьа баь КПСС Централни Комитета соцам арабаьнначул тIехьагIа.

Болх дикагIа дIабахьара хьехархоша чIоагIа лоархIаме гIулакх лерхI шоай идейно-политически кхетам лакхбар. Цу гIулакха школе вIашагIъеллай семинарски группа. Цун балха юкъе дика дакъа лоацаш ба хьехархой Хашагульгова Мухарбика Мовлатхан, Быстрицкая Мария Петровна, Карпова Ольга Ивановна, Мекиртумов Георгий Аркадьевич, кхыбараш. Цига хьехархоша докладаш, рефераташ ю.

Школе иштта болх беш я «Къона атеист» яха кружок. Цунна кулгалдеш я хьехархо Хашагульгова Мухарбика Мовлатхан. Кружокашка дакъа лоацаш ба иттлагIчей нийслагIчей классашкара дешархой. Кружока активисташ ба иттлагIча класса дешархой Мержоева Фатима, Гаэднева Тома, Михайлова Лиля, Саакян Гретта, кхыбараш. Каст-каста чакхйоах школе химически сайренаш. Цига дешархоша тойт опыташ, инсценировкаш, викторинаш. Иштта школе болх беш я математически, физически, эрсий метта кружокаш а. Царна кулгалдеш ба къона хьехархой.

ХIара шера вай ювцача школе болх бе кхыча областашкара къона хьехархой ух. Царех цаI я дешархошта къаьстта дукха еза хьехархо Марочкина Лидия Павловна. Из я «къона математик» яхача кружока кулгалхо. Дешархошта чIоагIа дукха еза из кружок. Дика болх беш я школе «Интернациональни доттагIала» клуб а. Цунна керте латт немций мотт хьеха хьехархой Нальгиева Розан Тимошенко Рансен. Иштта школе болх беш я «Вай ленински комсомол» яха кружок а. Цунна кулгалду истори хьехаш йолча хьехархочо Тимофеева Римма Александровнас. Цу кружока доакъашхоша тайп-тайпара докладаш, лекцеш, рефераташ кийчъю.

ХIара бетта цкъа берий даьштен ноаноштен лекцеш еш хьехархоша. Школе вIашагIтеха болх беш я даьй-ноаной комитет.

— Цу комитето доккха новкъостал ду тхона, — йоах школа директора Тимофеева Римма Александровнас. — Цунна кулгалдеш я хьехархо Кабакова Лидия Максимовна. Цун дика гIончий ба даьй-ноаной Албакова БагIи, Кудинова Елизавета Васильевна, Хашагульгов Мухажар, кхыбараш. Цу комитето дика болх барах чIоагIа гIулакх хиннад хьехархошта. Цар кхоачашъяьй школера всеобуч. Укх шера дIадахача шерачул бераш дешарах кхетилга шиъ процент лакхденнад. Кабинетни системах болх беш я школа. ДукхагIа бола дешархой цхьан сменагIа дешаш ба. Деррига бераш дешарах кхеташ чакхдаьккхар дIадахача ах шу школерча дешархоша.

Дуккхача шерашка болх беш йоккха опыти говзали йолаш хьехархой ба школе. Царех ба Емельянова Валентина Ильинична, Быстрицкая Мария Петровна, Карпова Ольга Ивановна. Къоначча хьехархошта дIалу цар шоай опыти, говзали. Цу гIулакха школе лаьрххIа вIашагIъелла болх беш я методически секци. МоллагIча хаттара жоп эца йиш я цига къонача хьехархой. Иштта бартцхьоагIо цаI йолаш болх беш ба школа хьехархой.

О. ШАДИЕВ.

«Лоаман Iуйре»— 1975 шера

ДIадахача, 1974 шера «Лоаман Iуйре» альманахо керттерча даькъе ший теркам тIабахийтабар вай заман сага сурт-сибат, цун вахар гойтара, вай вахаре нийслуш долча кхоачамбоацарашца, дынах а Iадатах а юхедисача зенерча гIулакхашца къовсам лоаттабара, халкъашта юкъера интернациональни доттагIал хьахьоккхара а из чIоагIдара а. Цу боккха лоархIам болча темашта хетадаь альманаха тIа арадийлар дувцараш, очеркаш, стихаш, статьяш. Цар автораш бар боккхагIа бола йоазонхой а иштта къона йоазонхой а, журналисташ а. Альманаха оагIош тIара дешархой кIезиг-дукха йовза торо хилар Ведзижев Ахьмада «ЦIи тохар» яха повесть а, Плиев Махьмад-СаIида «Хала урхе» цIи йола роман а.

Альманах дешарашка кхаьчар Осмиев Хьамзата, Чахкиев СаIида, Хамхоев Ахьмада стихаш.

Альманаха тIа массаза а йоккха моттиг дIалоац къонача йоазонхой произведенеша. ХIаьта дIадахача шерара ший ши номер дIаелар ю къонача поэта Картоева «Гоши» цIи йолча поэмана. Цу тIа хьахьекхад хьалха, Советски Iаьдал отталехьарча хана лоаман кхалсага хиннача хьалах, цун бокъонах, цун вахарах, цун безамах дола бакъдар.

Вай заман саг, цун турпала гIулакхаш хьагойтар ший балха тIа альманахо массаза а керттера лоархI. Альманах дешарашта йовзаш я цун хIара номер тIа йолаш йола «Замен нахи» яха раздел. Цига кепаетт промышленносте, юрта боахаме, культуре сийле яьккхарех йола очеркаш. ДIадахача шера альманахо цу раздела тIа кепатеха еррига очеркаш ювца велча дукха хургья, цхьабакъда, царех цхьаяраш хьоахае еза. Царна юкъе яр Шелковской района хьалхарча секретарах Социалистически Къахьегама Турпалах Табацкова Вера Георгиевнах Чахкиев СаIида язъяь очерк. Табацкова дуккхача шерашка цу районерча «Коминтерн» яхача колхоза председатель хиннай. Цу хана по баьча балхах яр из. Цхьаькха а Къахьегама Турпалах йола очерк кепатехар альманахо. Из яр журналиста Котиев Султан-Гире Шалински районерча Саидов Бауддина къахьегама гIулакхаш дувцаш. «Дего къоабалдаьр» аьнна цIи а йолаш яр Сунженски районерча Щеча Эскара цIерагIча колхоза дикагIвола жаIунах Шайхаев Сайдалех язъяь очерк. ХIара 100 жийна тIехьара 145 Iаьхар хьалххебаьб, хIара устагIанна тIера планал сов гIа 200 грамм тха лергад — иштта да Шайхаева толамаш. Цу очерка автор ва Арчаков Тухан. Цхьабакъда ала йиш яц цу лоархIам болча гIулакхаца — къахьегама сагах шоай дош алара кхыболча къонача йоазонхоша кхоачам боллаш дакъа лоац аьнна.

Альманахо вовзийтар бурув тохара балхий МагIалбикерча Управлене дикагIвола буровой бригада начальник Галаев Iийса а «Ингушский» совхоза хьалхле лелаю механизатор Гетагажев Хьажбикар а.

ДIадахача шерарча альманаха номераш тIа иштта бовзийтар Къилбаседа-ХIирий АССР Пригородни районе баха хьаьнала къахьегамхой гIалгIай. Цар автор ва журналист Осмиев Микаил. Альманахо дIахо а кепаеттаргья Пригородни районе бахача хьаьналча къахьегамца шоай сий даьккха болча гIалгIех йола очеркаш.

Укх 1975 шера а боккха теркам тIабохийтаргба альманахо промышленносте а юрта боахаме а къахьегаш, парте XXIV съездо советски халкъа хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара шоай низи хьинари дIалуш болча вай заман турпалий сийлен гIулакхаш, цар вахар къаьгга хьагойтара.

Парте ЦК Кхайкарало — цу боккха лоархIам болча политически документо литературана хьалхашка керда, бехктокхаме декхараш оттаду. Из цедеккхарийла да пятилетка заданеш кхоачашъяра шоай низ, хьинар, дог-уйла дIалуш къахьегаш болча Даьхен дикагIболча къонгехи мехкарехи цег чура доагIа, бакъдола дош ала, художественни боарам лакха бола произведенеш кхолла.

Ший эггара керттера дола декхар лерхI альманахо пятилетка турпалий сийлен гIулакхаш, цар вахар ший оагIош тIа хьагойтар. Альманах дешарашта йовзаш я цун оагIош тIа, хIара номер тIа хулаш йола «Замен нахи» яха раздел. ХIаьта укх шера хьалхарча номергара денз хьайийллай керда раздел «Цар кхоачашъяьй пятилетка» яхар. Цига кепаеттаргья пятилетка кхоачашъярах йола материалаш. Боккха теркам тIа а бохийтаргба, массарел хьалхавIа ший оагIош дIа а лургья вай заманхочох, балха сагах йолча произведенешта.

Укх шера дерригача дунен тIарча прогрессивни адамаша дездергда Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 30 шу дизар. Хьалхарча номергара денз кепаетта йолаю альманахо цу Сийлахь-доккхача цIейна хетаяь йола произведенеш. Къаьстта моттиг дIалоацаргья очеркашта.

Альманахо массаза а ший шоллагIча номер тIа кепатох Ленина хетаяь произведенеш, цунца белгалдоаккх Сийлахь-воккха баьчча ваь ди. Укх шера альманахо лерхI уж произведенеш хьалхарча а шоллагIча а номер тIа кепатоха. Иштта хьалхарча номер тIа хургда дунен тIа гIорваьннача чилийски поэта Пабло Нерудас Ленина хетаяь ода. Из йоккха а лакха художественни боарам бола а поэтически произведеца я. Цунца цхьана альманахо кхоачашду цхьаькха а: цу сийлахь-воккхача поэта, Чиле сий долча воIа, коммуниста Пабло Неруда кхоллам бовзийтар.

Парте XXIV съезда решенешка боккха теркам тIабахийтаб керда саг хьалхевара. Цу даькъе къаьстта лоархIам болаш я интернациональни кхетам луш йола а, иштта дына хьехамашта, ширача замах юхедисача зенерча гIулакхашта духьала язъяь произведенеш. Альманаха хIара номер тIа хила а хиннай хург а я уж материалаш.

ДIадахача шера гурахьа вай республике хьоашалгIа баьхка хилар Карелерен Полтаверен яздархой. Литературай цIей хинна чакхдаьлар уж денош, Цхьабакъда, уж денош чакхдаьннадале а Нохч-ГIалгIайчен, Карелен, Полтавен литературашта юкъера доттагIал дахаргда, кхы дIахо чIоагI а луш. Альманахо кепатохаргья цIи хезача Карельски яздархочун Антти Тимонена «ТIом чакхбалалехьа хьаьхха» яха дувцар. Из дувцар сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 30 шу дизара хетадаь да. Иштта кепатоха лерхI Октябрьски революци хилале хьалха Ленина кхерам тIаэттача хана, из паччахьа жандармерена кIалхарваьккха доазол дехьа ваьккхача паровоза машиниста дагадоагIараш. Дерригача дуненна бовзаш ба № 293 йола из паровоз, хIаьта цун машинист хиннав Гуго Эрикович Ялава. Цун дувцараш литературно дIаяздаьр я Кареле яздархо Элина Тимонен. Сийлахь-воккхача баьччан биографе уж оагIонаш йовзар къаьстта пайдане да кхуваш йоагIача тIехьенна. «Берашта» яхача даькъе кепатохаргья царех цхьадолча дувцарашта.

Укх шера апрель бетта къонача йоазонхой республикански совещани хургья. Цунна хетаяь материалаш хургья альманаха номераш тIа, къонача йоазонхошта дIалургья альманаха дуккха а оагIош. Бакъдар аьлча, къонача йоазонхой произведенеш альманаха массайолча номераш тIа а шортта хулаш я, цхьабакъда укх хьалхарча шин номер тIа кхы а шерагIа дIабовзийтаргба къоначар кхоллам.

Альманаха тIа каст-каста гучаювл керда цIераш. ХIанз нийчъеш йолча хьалхарча номер тIа дешарашта вовзаргва ши къона поэт. Уж ба Даурбеков Борис Вышегуров Мухьмадш. Малаш ба, фу деш ба уж? Даурбеков Борис юртарча школа хьехархо ва, хIаьта Вышегуров Мухьмад Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета студент ва. Шаккха поэзи дукха езаш, цунца лаьрххIа къахьега уйла йолаш хилар гуш да. Теша дог доагIа шоаш хьалаьца хала а сий дола а мул цар юха ца боалаш, юкъагIа ца буташ дIахьоргхиларах.

Цхьабакъда, цхьа хIама да кхоачамбоацар лархIа дезаш. Из да дерригача гIалгIай литература кхоачамбоацар а, Iалаьмате кIезига, цкъаза вIалла йоацаш а хул альманаха оагIош тIа къонача йоазонхой прозаически произведенеш. ХIаьта иштта кIезига хул балха сагах йола лакха боарам бола художественни произведенеш; стихаш, дувцараш и кх. дI. Из кхоачамбоацар дIадаккхара ший теркам тIабохийтаргба альманаха редколлеге.

Альманаха хIара номер тIа йолаш я критикеи библиографии, цу тIа критически йоашх гIалгIай литературе хьахулаш йола керда произведенеш. Цу даькъе альманахо кхоачашде дезаш декхар да: хила ма езара кIоарга анализ йолаш уж статьяши рецензеши хилийтар.

Альманахо дIахо а кепаеттаргья хIара номер чакхйоалаш хулаш дола лоаца сакъердаме дувцараш «Муш — бIаьха, дош — лоаца» яхача даькъе.

Доккхий декхараш да альманаха хьалхашка укх шера латтараш. Укх статья тIа цIераш яха вIаштIехьдаргдац цу тIа кепатохаргйолча произведенейи материалийи, цхьабакъда, шеко йоацаш ала йиш я уж коммунизм хьалъеш вола вай заман саг, цун сийлен гIулакхаш къаьгта хьагойташ хургхилар, уж хургья иштта керда саг хьалкхевеча вайна новкъарле еш долча дына а Iадата а зенерча гIулакхашта духьала къовсам лоаттабеш.

БОКОВ Ахьмад,
«Лоаман Iуйре» альманаха редактор.

Узбекски ССР. Юкъерча Азерен Казахстанерен бIаьш дешархой ба Андижански областерча Ленинск яхача городерча советски торговле техникуме дешаш. Алхха укх шера цу дешара заведене арахецаргва 430 специалист.

СУРТА ТIА: кхоалагIча курсера Рахимова-Мухтарам, Камальдинова Дильбар, Гаффарова Сабахьат. Товароведаш хила лаьрхIад цар.

Ш. Алимова сурт.
ТАСС фотохроника.

Спортивни организацей кулгалхоща вIашагIкхетар

Самардийнахьа «Грозненский рабочий» газета редакце активи зале Нохч-ГIалгIай республика спорткомитета председатела заместителаца С. Саркисовца, футболистий «Терек» команда тренерашца Ю. Дьяченкоца, Ш. Дудаевца, шоай лоIамагIа кIалтохаргах летачара республика сборни команда кулгалхочунца СССР заслуженни тренераца А. Дзгоевца вIашагIкхийтар журналисташ.

ДIадахача шера дIайолаеннача РСФСР халкъий спартакиаде дакъа лоацаш вай республика спортсменаш а ба. Укх шера царна хьалхашка латтача декхарех де дезачох журналисташта дийцар С. Саркисова.

«Терек» команда гIулакхех, хиннача хувцамех дувцаш къамаьл дир Ю. Дьяченкос. ДIадахача шера санна, цхьоалагIча лиге бовла бокъо яккха декхар оттадаьд футболисташа шоашта хьалхашка укх шера а. Цхьаьца хувцамаш а хиннад команде. ДIабахаб командера Гузенко, Манаширов, Бураев, Головчанский. Керда футболисташ а ба «Тереке» ловзаргболаш. Уж ба нападающи Самыгин, защитник Давгаев, кхыбараш.

Шоай лоIамагIа кIалтохаргах летача спортсмений командах А. Дзгоева дийцар. РСФСР къулбехьарча зона хиннача яхьашка шоллагIа моттиг яьккхар вай республика кIалтохаргах летараша, РСФСР командашта юкъе хургйолча финале дакъа лаца бокъо а йоаккхаш.

Х. МАГОМЕТОВ.

ДУКХАГIА ХУРГБА ТУРИСТАШ

Республике туризми экскурсешка ухилген дегIадоаладара де дезараш дувцаш яр дукха ха йоацаш хинна республикерча профсоюзни болхлой совещани.

Цу хьакъехьа дIадахача шера кхоачашдаьчох а кердача шера де лерхIачох а дийцар облсовпрофа секретара нов. Селицке. Цо белгалдаьккхар укх гарггарча шерашка Советски районе 266 сага лаьрхIа туристически база, Червленски станица юххен Джалка яхача хи тIеи 100 сага лаьрхIа кемпингаш, Оалкамен Итум-кхаьлен 30 сага лаьрхIа туристашта чуIе моттигаш, Макажой-юрта юхе лыжни база хьалъергхилар.

Облсовпрофа президиумо чIоагIийир 1975 шера доазол дехьарча мехкашка экскурсе болхараштa путевкаш ялара план.

Укх шера кхы а дукхагIа хургба Нохч-ГIалгIайчухь салаIа боагIараш а, хIаьта иштта вай республикера доазол дехьарча мехкашка экскурсе болхараш а.

Я. БУБНЕНКО.

ВАЙЦИГА ГАСТРОЛЕ

Вайцига гастроле ва РСФСР заслуженни артист, дунен халкъашта юкъерча конкурсе — Варшаве хьалхара премий яьккха Казаков Юрий (баян).

Цун программа юкъе я эрсий, малхбузехьарча классикий произведенеш, советски композиторий пьесаш, халкъа ашараш.

Кхоана филармоне зале цун хьалхара концерт да.

ИЗДАТЕЛЬСТВО— КНИЖКАШ ДЕШАРАШТА

ИйслагIча пятилетка тIеххьарча шера къаьстта доккхий декхараш латт литературана а издательствана а хьалхашка. 1975 шера Нохч-ГIалгIай книжни издательства кепа а теха дукха книжкаш арахецаргда эрсий, нохчий, гIалгIай меттала. Царех цхьадараш укх гаргарча хана арадаргдолаш да.

Издательски тематически плана тIа ба цIи хеза, дешарашта бовзаш бола Нохч-ГIалгIай литература боккхагIа бола йоазонхой а, иштта эггара хьалха дешарашта духьала отташ бараш а.

ГIалгIай йоазонхочун Боков Ахьмада цIи дуккхача дешарашта йовзаш я. Цун цIи шерра йовзийтар массехк шу хьалха араяьннача «Беке къонгаш» яхача романо. Иштта ший лостам хувцанзар йоазонхочо дахача шера араяьннача «ЦIийенна сайре» яхача романа тIа а. Боков Ахьмада шовзткъе итт шу дизар дездир республика общественносто дукха ха йоацаш. Цу юбилейна хетадаь да укх денощка арадаргдола «Хержараш» яха цун сборник. Цунна юкъе дахад йоазонхочун дикагIдола дувцараши повесташи. ХIаьта царех дукхагIдараш эггара хьалха кепатохаш а да.

Ший произведенешца автора хьахьокх низ, денал дола нах. Цо гучайоах цар оамалаш, цар уйлаш, хьахьокх уж къаьнача замах юхедисача тIулакхашта духьала мишта латт. Бакъдар, мадарра вахар хьахьоккхар, дуллаш дола сурт-сибат, мотт шаьра хилар — из да Боков Ахьмада йоазонаш дешараша а критикаша а дика тIаэцаш хилар.

Нохчий йоазонхочо Мусаев Мухьмада арахецаргда «Безамо гешт дац» яха книжка. Цунна юкъе гIоргда «Юрта молла», «Мажар топ» яха дувцараш, «Безамо гешт дац», «Сов кад» яха а кхыйола а пьесаш.

Айдамиров Абузара кердача дувцарий сборника цIи «Лоаман наькъашка» яхаш я. Цунна юкъе дахача «Разведкахь дола дагадоагIараш», «ВоI веннача дийнахьа» яхача а кхыдолча а дувцараша къаьгта хьахьокх къаьнарча замах юхедисача ийрчача Iаьдалаша наха ду зе. Иштта сборника юкъе дахад хIанзарча лоаман юртах, юртбоахама къахьегамхоех, цар вахарах дола массехк дувцар.

«Ханпаша Нурадилов дийна вац. ЧIоагIъенна латта тIема сийле санна, лелаю доттагIаша цун орденаш. Дуне мел латта лергьяц цун цIи, хIаьта лоаман юрташка из санна хила гIерташ вола зIамига саг цаI хинна Iергвац», — яхаш яздора тIом латтача шерашка украински йоазонхочо Дмитерко Любомира, Ханпаший деналах, майралах доккхал деш. «Даьхен салте» яхаш да авторий коллективо яздаь книжка. Цунна юкъе гIоргья стихотворенеш, поэмаш, Нурадилов Ханпаший вахарах а къовсамах а йола очеркаш. Сборник арахеца лаьрхIад фашистски Германи йохаяь 30 шу дузаш.

Нохчий советски литература лард елла вола Бадуев СаIид Къилбаседа Кавказа йоазонхоех дикагIчарех цаI ва. Ший кхоллама беррига низ, хьинар, къахьегача наьха моастагIа шема варра гучаваккхара дIаденнад цо. 30-ча шерашка язъьяьча цун произведеней мах тахан а байнабац. Книжни издательствос лаьрхIад йоазонхочун произведенеш шин томах арахеца. Хьалхарчоа юкъе гIоргья романаш, повесташ, пьесаш, хIаьта шоллагIчунна — поэмаш, стихотворенеш, дувцараш, очеркаш.

ХIанзалца газеташ тIа, альманахаш тIа, коллективни сборникаш тIа мара кепаеттанза хиннача З. Абдулаева арахец «Эса берда тIа» яха сборник. Цунна юкъе яхай повести дувцараши. Цун турпалаш — болхлой, Эса бердаш вIашагIдувзаргдолаш тIий туллаш ба. Тайп-тайпарча къамах болча наха къахьег укхаза, царна юкъера доттагIал денгара ди массаза доал чIоагIлу. Дикача, шаьрача меттаца язъяьй произведенеш.

Поэзи дукхаезарий библиотекашка тIаккхетаргда стихотворений массехк сборник. ЦIи хезача нохчий поэтесса Ахматова Раисай керда сборник арадаргда хьалхарча квартале. Из да «Дикал» яхаш. Цунна юкъе яхай поэтесса укх тIеххьарча хана язъяь стихаш. Уж я вай хьамсарча мехках, советски республикай вошалах, лоаман йоIа цIенача безамах.

ГIалгIай литературана лард елларех цаI ва къаьнагIа вола йоазонхо Осмиев Сосе Хьамзат. «Хан нахи» яхаш да поэта кердача стихай сборник. Уж я къахьегамахи, Iаламахи, халкъий доттагIалахи, дог-цIенача нахахи. Йоккха раздел дIалоац вахарах, поэта моттигах авторо еча уйлаша.

Русаков Геннаде эрсий меттала а даьккха арадаргда «Лаьттан дошув» яха Чахкиев СаIида стихотворений сборник. Вовзаш волча йоазонхочун эрсий меттала арадоала хьалхара поэтически сборник да из. Иштта арадаргда Хамхоев Ахьмада, Арсанукаев Шайхе, Гагиев Гирихана, Кибиев Мусбека, Кусаев Iадиза, Сатуев Хьусена, Шайхиев Iалваде, кхычар а сборникаш.

ГIадбугаргба йоазонхоша эггара зIамагIа бола дешараш а. Дика художественни кийчдаь арахецаргда «Хьастилг» яха стихай книжка. Из книжка хIара шера арадувргда.

Сакъердаме хургда журналиста Саракаев Хьамзата яздаь «Фу я из?» яха ховлий-довзалий стихай сборник. Арадаргда «ГIалгIай фаьлгаш», М. Шамсаева «Майра хьазилг», В. Панченко, «Лоамацкара илли», А. Дакаева «Бакъдоля дош», иштта кхыдола а книжкаш.

Цул совгIа литературах, из дегIадарах массехк книжка арадаргда.

А. ЗЯЗИКОВ,
Нохч-ГIалгIай книжни издательства редактор.

Дика йовзаш я Таллински кагирхой культура ЦIен «Сыпрус» яха самодеятельни халхара ансамбла коллектив. Прибалтийски республикашка, Москве, Ленинграде, Прибайкалье, Юкъерча Азе, хIаьта иштта ГДР, Венгре, Чехословаке, Югославе, Финлянде дIахьеккхай самодеятельни артисташа шоай искусство.

Гастролешка ахарах, союзни республикай творчески коллективашца доттагIлен бувзамаш леладарах шерлу цун репертуар.

Халхара искусство дегIайоалаеш а цунна пропаганда еш а карагIдаьннараш бахьан долаш «Сыпрус» («ДоттагIал») яхача ансамбла Эстонски ССР заслуженни коллектив яха цIи еннай, хIаьта 1974 шера Эстоне комсомола премий еннай.

ХIанз къахьегамхой самодеятельни художественни творчества Ерригсоюзни хьалхарча фестивале дакъа лаца кийчлуш я коллектив.

СУРТА ТIА: «Сыпрус» халхар деш я.

О. ВИХАНДИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — «Низ бараш, денал дараш, кадай бараш». 10.00 — «Къинбарий оазаш». 11.10 — «Заводерча библиотеке». 13.55 — Передачай программа. 14.00 — Документальни фильмай программа. 14.50 — «Дай-мехка гIоала». Белорусски ССР. 15.20 — «Аркадий Гайдар». Литературах йола передача. 16.00 — «Эрсий мотт». 16.45 — Шахматни школа. Разрядникий класс. 17.15 — Босбола телевидени. «Самукъане старташ». 18.00 — Iаламан тамашаш. Технически Iилмай кандидата Межидова выступлени (нохчий меттала). 18.15 — Музыкальни пауза. 18.20 — Пятилетка тIеххьарча шера хьийкъалат кхеде (гIалгIай меттала). 18.30 — Миллионий ленински университет. РСФСР Iаьржа лаьтта доацача зоне социально-экономически хувцамаш хилар. 19.00 — Босбола телевидени. «Дунен халкъий творчество». 19.30 — Босбола телевидени. «Хоккеях йола СССР чемпионат. Ленина цIерах йолча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. 21.45 — «Ха». Информационни программа. 22.15 — Босбола телевидени. «Оперетта езаш барашта». 23.15 — Боксах йола дунен халкъашта юкъера турнир. Минскера передача. Йистеяьлча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «ХIара сурта тIа малх ба». 18.30 — Нохч-ГIалгIайчу гIоала. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.50 — Шоана, бераш. 19.00 — «Вай доттагIий экран».

21 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Самукъане старташ». 10.15 — Телевидене Еревански студе документальни фильмай программа. 11.05 — Босбола телевидени. «Шоана хетар». Передача дIахьу Доброхотова. 14.00 — Передачай программа. 14.05 — Советски Эскарен тIемаформа флотен Денга. Документальни фильмай программа. 14.45 — «Лермонтов — художник». Передача дIахьу Андрониковс. 15.45 — «Москва а москвичаш а». 16.15 — Босбола телевидени. Литературни произведенеш экрана тIа яхар. «Анна Каренина» яха художественни фильм. (1-гIа сери). 17.30 — «ХьажкIаш лелаераштa хетаяь передача. 18.10 — Нохч-ГIалгIайчу гIоала. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.30 — Босбола телевидени. Советски Эскарен тIема Форда-Флотен денна хетадаь концерт. Советски Эскара академически центральни театрера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Артлото». 22.40 — Боксах йола Дунен халкъашта юкъера турнир. Финал. Минскера передача. Йистеяьлча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.30 — Телевидене Волгоградски студе передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Дошо Iаж» яха мультфильм. 18.30 Хоамаш, реклама. 18.35 — «Светлячок». ЗIамигача берашта йола программа. 19.10 — Киножурнал. 19.20 — «Юрт механизаторски кадрашца Iалашъе». Передачана юкъе дакъа лоацаш ва Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министра заместитель Аверин. 19.40 — Музыкальни пауза. 19.45 — Республика керда гIишлош хьалъеча (гIалгIай меттала). 20.15 — Фильм-концерт.

РАДИО

20 февраль

6.30 — «Юртара вахар». Хьайбаш леладераша шоай дош кхоачашду (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Назрановски района юртбоахама хьалхалаттарашта дола концерт (гIалгIай меттала). 8.50 — Iилманитехнически информацеш-75 (эрсий меттала). 16.00 — Къона тIехье (нохчий меттала). 16.15 — Коталон 30 шу дизарга «Цар Даьхе лорайир» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.30 — «Лакхале» яха радиовыпуск (нохчий меттала). 16.45 — 1944-гIа шу. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема доакъашхочоа Муравьевна дагадоагIаращцара (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — Интернациональни доттагIлен радиоклуб (нохчий меттала).

21 февраль

6.30 — «Книжка доттагIий» яха передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Бексултанов. «Лоамех дола дувцар» яха симфонически поэма (нохчий меттала). 8.40 — Осмиева дувцараш (гIалгIай меттала). 15.15 — «ХьажкIаш лелаерашта хетаяь» передача (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йовчан а йоацаш, Iуйрийна цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, къилбаседа-малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьеккхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 5 градусага, Грозне 3 градусага кхоачаш шелал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмен кIезиг-дукха, тIехьара ди чакхдоалаш нонагIо морхаш я йолаш, наг-нагахьа лоа я делхаш, бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьеккхаш ха хилен фегара температура буйсашка 9—14, 22-ча февралe 5—10 градус, деношка 5 градусага кхоачаш шелал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийна вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры— 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии— 2-54-30.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84

Заказ № 1336.